आनंद गंधपाणी

(गंध-सुगंध यावरील काव्यसंग्रह - भाग १)

रचना

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)

मंजुभारती प्रकाशन

पुणे

आनंद गंधपाणी (गंध-सुगंध यावरील काव्यसंग्रह - भाग १)

रचना : डॉ. मंजूषा कुलकर्णी
(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)
साकेत / २५, जयवंत पालकर मार्ग,
पोद्दार रुग्णालयासमोर वरळी, मुंबई - ४०० ०३०.
भ्रमणध्वनी - ९०८२१६१५२४, ९८२२८३९४९१
Email : drmangushak@gmail.com

कायमस्वरूपी पत्ता : २३१, समर्थ अलंकार, फ्लॅट-२,
कवितांच्या बागेसमोर, ज्योतीनगर,
छत्रपती संभाजीनगर - ४३१ ००५.

प्रकाशक : सौ. उल्का मंगेश कुलकर्णी
मंजुभारती प्रकाशन
'अे' ५०४, महालक्ष्मी पॅलेस,
वेंकटेश शर्विल सोसायटी समोर,
सी.एन.जी. पंपासमोर, पारी कंपनी चौक,
नऱ्हे, पुणे - ४११०४१.

प्रथम आवृत्ती : मार्गशीर्ष शु. ३, शके १९४७
रविवार, दि. २३ नोव्हेंबर, २०२५

अक्षर जुळवणी : सौ. अनिता विनायक भालेराव
क्रिएशन,
जयश्री, १-एन, सेक्टर ए, एन-१,
सिडको, छत्रपती संभाजीनगर - ४३१००३.
भ्रमणध्वनी - ९४२३३ ९६८८१

मुद्रक : स्टार कॉपीयर्स प्रायव्हेट लिमिटेड
कुमठेकर मार्ग, सदाशिव पेठ, पुणे ३०

ISBN : 978-81-995633-3-9

सर्वाधिकार : © लेखिकेच्या स्वाधीन

किंमत : **₹ १५०/-**

सर्व रसिकवरांना
सादर समर्पण...

मनोगत

'आनंद गंधपाणी' लिहिताना माझ्या मनात अनेक वेळा प्रश्न उमटला सुगंधाला शब्द कसे द्यायचे? वासाला कविता कशी बनवायची? सुगंध हा तर हवा आहे. त्याला रंग नाही, स्वर नाही, सीमा नाही. पण जेव्हा मन अतिसंवेदनशील होतं, तेव्हा त्याला गंधामधील रंगही दिसतात, आवाजही ऐकू येतात, आणि जगण्याची नवी दिशा मिळते. म्हणूनच हा संग्रह माझ्यासाठी केवळ लेखन नाही, तर आत्म्याचा एक अनुभव आहे.

या कवितांच्या मागे माझ्या आयुष्यातील असंख्य सुगंध आहेत. काही आनंदाचे, काही विरहाचे, काही बालपणीचे, काही नुकतेच उमललेले. पावसानंतर ओल्या मातीचा गंध हा माझ्या जगण्यातील पहिला अभ्यास होता. त्या वासाने मला शिकवलं की, पृथ्वीचा प्रत्येक थर जिवंत आहे. फुलांचा सुगंध मला जीवनाची नाजूक बाजू शिकवत गेला. आईच्या उबदार पदराचा वास म्हणजे सुरक्षिततेची पहिली अनुभूती. आणि काही सुगंध असेही होते जे मनाच्या जखमांवर अलगद मीठ चोळून जायचे. जुन्या घराचा ओलसर दर्प, विरहाने बदललेला हवा-अवलक्षण, आणि वेळेच्या धुळीने झाकलेले काही विस्मृतीत गेलेले वास

या संग्रहातील प्रत्येक कविता लिहिताना मी त्या गंधाला पूर्णपणे जगले. अनेक वेळा एखाद्या फुलाजवळ बसून त्याचा वास घेत घेत कविता लिहिली. कधी पावसाळ्याच्या पहिल्या दिवशी घराच्या उंबरठ्यावर उभं राहून मातीचा सुगंध श्वासात मावत असतानाच ओळी उमटल्या. कधी आईच्या जुन्या साड्यांबरोबर जपलेला तिचा वास मला कवितेच्या आत खोल घेऊन गेला. सुगंधाच्या या सगळ्या तुकड्यांनी मिळून माझ्या भावविश्वाचा एक सुंदर, शांत, पण स्थिर चित्र बनलं आणि त्या चित्राची रूपरेषा म्हणजे हा संग्रह.

गंधाचा एक विलक्षण गुण म्हणजे तो कधीही आपल्याला विसरत नाही. आपण त्याला विसरतो, पण तो मात्र आपली वाट पाहत असतो. एक गंध संपूर्ण बालपण परत देतो; एक सुगंध एखाद्या व्यक्तीची उपस्थिती क्षणात जिवंत करतो; एक ओलसर वास मनातील थकवा एकदम हलका करून टाकतो. या अनुभवांमधून मी जाणलं गंध म्हणजे काळाचा सर्वात शांत, सर्वात अंतरंगी साठवलेला वारसा. 'आनंद गंधपाणी' हा त्या वारशातली माझी नम्र भर आहे.

या संग्रहाचं मनोगत म्हणजे माझ्या संवेदनशील मनाचं अधोरेखन आहे. मी या कवितांमधून वाचकाला सांगू इच्छिते की, जीवनातील प्रत्येक छोट्या घटनेत एक गंध असतो. आपण धावतो, झगडतो, गोंधळात जगतो आणि त्या गंधाच्या अभावामुळे जीवन अधिक कोरडं होत जातं. जर आपण थोडा थांबलो, थोडं श्वास घेतलं, थोडं मन रितं केलं तर हवा, माती, फुलं, कण, अगदी शांतता सुद्धा आपल्याला एक नवा सुगंध देतात. माझ्या कवितांनी हीच जाणीव तुम्हाला दिली, तर हा संग्रह लिहिणं सार्थक ठरेल.

'आनंद गंधपाणी' हे लिहिताना मी शिकलेली सर्वात महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे गंध म्हणजे मनाची भाषा. तो बाहेरून येत नाही; तो आतून जागतो. हा सुगंध जोपर्यंत मनात आहे, तोपर्यंत आयुष्याला आशा आहे. माझ्या कवितांचा हा सुगंध वाचकापर्यंत पोहोचेल आणि त्यांच्या मनातही शांततेची एक सुवासिक झुळूक निर्माण करेल, अशी माझी आशा आहे.

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

प्रस्तावना

मानवी संवेदनांच्या पाच दरवाज्यांत सुगंध हा असा एक दरवाजा आहे, जो उघडला की आठवणींचे, भावनांचे, प्रतिमांचे, आणि अनुभवांचे अनंत कोरीव पट आपल्यासमोर उलगडतात. सुगंध हा केवळ वास नसतो; तो म्हणजे काळाची पाऊसे, नात्यांचे निखारे, ऋतूंची साद, आणि मनाच्या अतिसूक्ष्म थरांवर उमटलेली एक नाजूक छाप. 'आनंद गंधपाणी' हा काव्यसंग्रह या सुगंधाच्या असंख्य छटा कवितांच्या रूपाने टिपणारा एक अनोखा आणि संवेदनशील प्रवास आहे. अनुभूतीची, स्मृतीची, निसर्गाची आणि मनाच्या प्रवाहाची जी सूक्ष्म जाण येथे शब्दांत पाहायला मिळते, ती अत्यंत दुर्मिळ आणि विलक्षण आहे.

ज्येष्ठ लेखक म्हणून मी अनेक काव्यसंग्रह अनुभवले आहेत, पण सुगंध या विषयाला इतक्या व्यापक आणि बहुआयामी पद्धतीने सामावून घेणारे फार कमी साहित्य पाहिलं आहे. कारण सुगंध हा एक ऐहिक पण तरीही अतिशय अमूर्त अनुभव. त्याची भाषा आहे, पण ती गंधाची; त्याची नाडी आहे, पण ती आठवणींची; त्याचा स्पर्श आहे, पण तो हृदयाचा. या संग्रहात या सर्व छटा इतक्या अप्रतिमपणे अंतर्भूत झालेल्या आहेत की प्रत्येक कविता जणू एक खुलणारा फुलांसारखा अनुभव देते. शब्दांच्या पाकळ्या उलगडत जातात आणि त्यातून नाजूक, ताज्या, जीवनमोहक गंधाची चाहूल मिळत राहते.

कवितांचा हा संग्रह म्हणजे निसर्गाच्या प्रत्येक रंगाचा, प्रत्येक स्पर्शाचा, आणि प्रत्येक सुगंधाचा जाणकार कवीने लिहिलेला एक भावपूर्ण सुवासिक ग्रंथ आहे. फुलांचा सुगंध, मातीचा सुगंध, पहाटेचा गंध, धान्याचा वास, पावसाचे थेंब, आठवणींतील झाडे, आईच्या पदराचा वास, लहानपणीच्या घराचा दर्प असे कितीतरी सुगंध जे आपल्याला अनेक काळानंतरही हलकेच बोलावतात, त्यांची हळवी अनुभूती या कवितांतून सुंदररीत्या प्रतिध्वनित होते.

काही कविता वाचताना असे वाटते की आपण एखाद्या ताज्या फुलांच्या बागेतून फिरत आहोत; काही कविता असा भास निर्माण करतात की आपण

ओल्या मातीच्या वाटेवरून चालत आहोत आणि पावसाच्या पहिल्या थेंबांनी पृथ्वीचा गंध दरवळू लागला आहे. काही कविता आठवणींच्या जुन्या कपाटात लपलेला गंध उघड करतात थोडा धूसर, थोडा आंबट, थोडा चिरंतन. कवीने या सर्व गंधांना शब्दांच्या नाजूक हाताने इतकं सफाईने हाताळलं आहे की कविता वाचताना वाचकही सुगंधाच्या त्या विश्वात ओढला जातो.

भाषेच्या दृष्टिकोनातून पाहता, या कवितांची भाषा अत्यंत शांत, प्रशांत आणि सौंदर्यपूर्ण आहे. कधी ती जलरंगासारखी पसरते, कधी ती अगदी पातळ धुरासारखी हवेत तरंगते, तर कधी ती संध्याकाळच्या वाऱ्यासारखी अगदी अलगदपणे स्पर्शून जाते. कवीच्या भाषेतील सर्वात विलक्षण बाब म्हणजे गंधाचे 'शब्दार्थ' निर्माण करण्याची क्षमता कारण सुगंधाला शब्द नसतात; त्याला फक्त जाण असते. पण या संग्रहात शब्दांच्या माध्यमातून गंधाची अनुभूती निर्माण करण्याचा कवीचा हातखंडा पाहून आश्चर्यचकित व्हायला होतं.

भारतीय परंपरेत गंधाला विशिष्ट तत्त्वज्ञानिक अर्थ आहे. गंध हा पृथ्वीचा गुण; तो स्थिरता, आधार, आणि अस्तित्वाशी नातं सांगतो. या संग्रहातही गंध हा केवळ सौंदर्याचा नाही, तर अस्तित्वाचा आधार आहे. काही कविता मानवी नात्यांच्या गंधाला पकडतात आईच्या अंगणाचा गंध, प्रेमातील पहिल्या भेटीचा गंध, विरहातील राखेसारखी रेंगाळलेली वासरहित सावली, जवळीकिचा मंद, उबदार वास. काही कविता काळाच्या प्रवाहातील सुगंध पकडतात. जुन्या पुस्तकांचा वास, पहिल्या शाळेतील लाल मातीचा दर्प, आजीच्या हातच्या चुलीचा गंध. हे गंध केवळ नाकाने नाही, तर हृदयाने आणि स्मृतीने अनुभवलेले आहेत.

मी जेव्हा या कवितांचा आस्वाद घेतला, तेव्हा सतत एक गोष्ट जाणवली. या संग्रहात गंध हा विषय असला, तरी तो प्रतिक आहे 'आनंदा'चा. कविता म्हणजे केवळ सौंदर्यरचना नाही; ती म्हणजे जिवंतपणाचा स्पंदन. प्रत्येक सुगंध आपल्याला जगण्याचा स्मरण देतो. मातीचा गंध येतो म्हणजे पृथ्वी तयार आहे; फुलांचा सुवास येतो म्हणजे जीवन उमलतंय; धान्याचा दर्प येतो म्हणजे संसाराचं चक्र चालू आहे; सुगंध नसलेले क्षण आपल्याला पोकळ करून जातात. या कवितांतून कवीने 'सुगंध म्हणजे आनंद' आणि 'आनंद म्हणजे जीवन' हे अत्यंत सुंदररीत्या दाखवले आहे.

काही कविता अत्यंत संथ, ध्यानमग्न आहेत. त्या शांत श्वासासारख्या आहेत, ज्या मनात फुलतात आणि शांतता देऊन जातात. काही कविता गंधासारख्या क्षणभंगुर वाचताच मनात विरघळून जाणाऱ्या. या विविधतेमुळे संग्रहाचा अनुभव अधिक समृद्ध होतो. एखाद्या जुन्या घराच्या वासापासून ते पहाटेच्या मंद गंधापर्यंत कवीने विषयाची व्याप्ती अखंड मोठी केली आहे. प्रत्येक कविता एक खिडकी आहे, जी उघडली की सुगंधाचा एक नवा प्रदेश समोर येतो.

मी ज्येष्ठ लेखक म्हणून इतकं नक्की सांगू शकतो की, असा काव्यसंग्रह लिहिण्यासाठी केवळ प्रतिभा नाही, तर मनाच्या खूप खोल स्तरांवर जगण्याची नजर असणं अत्यावश्यक असतं. कवीमध्ये अनुभवाच्या सुगंधाला शब्दात रूपांतर करण्याची विलक्षण क्षमता आहे. त्यामुळेच 'आनंद गंधपाणी' हा केवळ काव्यसंग्रह नाही तो मनाचा, स्मृतीचा, निसर्गाचा आणि भावनांचा सुवासिक आकाश आहे.

हा संग्रह वाचताना वाचक अनाहूतपणे स्वतःच्या आठवणींच्या दालनात प्रवेश करतो. काही विसरलेले क्षण जागे होतात; काही दडलेले वास पुन्हा जाणवतात; काही नावे, काही चेहरे, काही ऋतू अचानक मनासमोर उभे राहतात. हेच साहित्याचे सामर्थ्य आहे जेव्हा शब्द सुगंध बनतात आणि सुगंध आठवणी बनतात. या संग्रहात हे सामर्थ्य ठळकपणे, प्रभावीपणे आणि सौंदर्यपूर्ण रीतीने त्या प्रत्येक ओळीत जाणवतं.

याच कारणाने हा काव्यसंग्रह दीर्घकाळ मनात राहणार आहे. त्यातील प्रत्येक कविता मनाला थांबायला, श्वास घ्यायला, जाणवायला भाग पाडते. आवाजांच्या जगात गंधाची ही शांत यात्रा वाचकाला एका वेगळ्या संवेदनाक्षेत्रात घेऊन जाते जिथे मन बोलतं, स्मृती उमलतात, आणि अस्तित्व हळूच सुवासिक प्रकाशात न्हाऊन निघतं.

आचार्य गोविंददेवगिरी
कोषाध्यक्ष
श्रीराम मंदिर न्यास
अयोध्या

अनुक्रमणिका

१)	उधाण वाऱ्यापरी	...	१३
२)	खळी नवेली अजून खुलली	...	१४
३)	असे वाटते कधीतरी	...	१५
४)	भारलेली रातराणी	...	१६
५)	एवढी तू गोड कैसी	...	१७
६)	जीवनाची रीत ही	...	१८
७)	गोडचूक मानू	...	१९
८)	धुक्या धुक्यावर धुकटशी रेघ	...	२०
९)	नाते आगळे बहिणीबहिणीचे	...	२१
१०)	मेंदीमधल्या गंधामधले	...	२२
११)	नभ गाभूळ होताना	...	२३
१२)	त्या शोधणे तू निज आत्मघरा	...	२४
१३)	तुजपाशी नेते	...	२५
१४)	सारी मजा असावी...	...	२६
१५)	कधी ही रात पुनवेची	...	२७
१६)	मधुमास नवा वाटे	...	२८
१७)	घर आपुले	...	२९
१८)	आत जे आहे सुंदर काही	...	३०
१९)	असा अनोखा जगू या ग्रीष्म हा	...	३१
२०)	दे तनु मज पुष्पवल्ली	...	३२
२१)	ऋतू भावनांचे येती	...	३३
२२)	वासंतिक राग	...	३४
२३)	म्हणून ही सुरंगी सखी वाटते ग	...	३५
२४)	बोल प्रीतीचे	...	३६
२५)	ती आणि मोगरी	...	३७
२६)	रेश्माचं पाणी पाणी	...	३८
२७)	रोज नव्याने जन्मा यावे	...	३९
२८)	ऐक ऐक तू बकुळी	...	४०
२९)	क्षणी सुवास सुखाचा	...	४१
३०)	मायंदळ मायंदळ देऊन जा	...	४२
३१)	काय दिवस होते भारावलेले	...	४३
३२)	पाठवली तू हळवी बकुळी	...	४४
३३)	जग उगाच वाटे सुंदर	...	४५
३४)	प्रिया प्रीतीचे गोड हे भाव	...	४६
३५)	सरस्वती भेट घडे	...	४७
३६)	एक मोगरा होता समंजस	...	४८
३७)	मीही मृण्मयी होते	...	४९
३८)	पाऊस पडता काही घडता	...	५०
३९)	प्राजक्त बकुळी अबोलीच व्हावी	...	५१
४०)	किती जगावे कैसे	...	५२
४१)	म्हायेरातला प्राजक्त	...	५३
४२)	अंग श्रीरंगाचे व्हावे	...	५४

४३) स्वप्नांची
फुलपाखरे येती ... ५५
४४) मातीतून विलसावी ... ५६
४५) सुखाचा किनारा ... ५७
४६) सुगंध दरवळ श्वासाचा ... ५८
४७) हीच दे देवा
सखी साजणी ... ५९
४८) गुलाब उपवन
गुलाबी मळे ... ६०
४९) बरस बरस हे बरस नभा ... ६१
५०) फुलास प्रीती देती ... ६२
५१) नव्या कळीचे नवेनवेपण ... ६३
५२) तुझा वारकरी ... ६४
५३) शब्देविण सांगितले ... ६५
५४) हरित दुलई
जी अंथरलेली ... ६६
५५) बकुळफुलांनो
जाणून घ्यावे ... ६७
५६) पाऊस वेडा वागे ... ६८
५७) दडून बसल्या
माशीलाही ... ६९
५८) एक गुलाब जो ... ७०
५९) दाराशी निशिगंध ... ७१
६०) अत्तर फाया मनी राहणे ... ७२
६१) चिंब ओल्या वाटेवरती ... ७३
६२) स्मरता कमला
वा उमाकांत ... ७४
६३) ती शुभांगी पुष्पिका ... ७५
६४) वर्षाराणीचे चित्र मोहक ... ७६
६५) मंजुवेणु स्वरबंध ... ७७
६६) ये ये गणेशा
तू मंगलमूर्ती ... ७८
६७) पार्वतीचा बाळ मी ... ७९
६८) हे गणेशा आशीषा दे ... ८०
६९) गोकर्णाच्या
निळ्या जांभळ्या ... ८१
७०) गुच्छ मोहिनी ... ८२
७१) घडते नवेच काही ... ८३
७२) सोनचाफ्या गंधबेड्या ... ८४
७३) दिवाळीच्या आठवणी ... ८५

(१)
उधाण वाऱ्यापरी

येशील ना रे सख्या असा तू
उधाण वाऱ्यापरी
पंख प्रीतीला फुटतील आणिक
होईन स्वप्नपरी
मी होईन स्वप्नपरी

मज सावरण्या क्षण ना मिळतील
इतका अधीर तू
भाव उधळशील आवरण्या मज
कठीण होशील तू

येताना ना वर्दी देशील
प्रीतनगरीमध्ये
धडकून जाशील सरळ मनाशी
धडधड मनामध्ये

गंध आणशील रानामधले
फुले काही हळवे
तुझ्या सोबती आशा उमलून
फुलतील क्षण फुलवे

शीतल वाऱ्यापरी झुळूक ही
अशी सुखावून जाईल
तुझी प्रियतमा पुन्हा नव्याने
तुझीच होऊन जाईल

दि.०९/०१/२०२४
सकाळी ०९.४३ वा.

(२)

खळी नवेली अजून खुलली

हिरव्या हिरव्या पानांमधली
पीत फुलांची जाळी
का उगाच ही विरही माझ्या
मनास हलके जाळी

या इथेच तू आणिक मीही
भेटत असता कितीदा
उमलून आली फुले सोनेरी
ऋतू लेऊनी कितीदा

हसली बसली रुसली होती
फुलेही माझ्या सवे
रोज नव्याने गोडगोडवे
रंग सोनेरी नवे

लाजलाजुनी अंग चोरुनी
गोरीमोरी मी होता
रानातुन अळुमाळू फुलांची
लाज गंधून जाता

तू गालावर फिरवून देता
हीच फुले रेशमी
खळी नवेली अजून खुलली
खुलले कितीदा मीही

दि.०६/०१/२०२४
रात्री १०.०९ वा.

(३)
असे वाटते कधीतरी

असे वाटते कधीतरी
उंच उडावे नभावरी
पसरून आकाक्षांचे पंख
विहरत जावे खगा परी

असे वाटते कधीतरी
उमलून यावे भूवरी
गंध कोशी मग भरून रहावे
दरवळ द्यावे वरचेवरी

असे वाटते कधीतरी
स्वार जळाच्या लाटेवरी
होऊन हलके जावे तरंगत
नजर ठेवुनी गगनावरी

असे वाटते कधीतरी
शब्दही नको बोलाया
नजर पुरावी भाव सारे मग
अलगद टिपून घ्यावया

असे वाटते कधीतरी
सांज जरा रेंगाळावी
रात्र न व्हावी दिवस न जावा
मीलनवेळा तिथे जुळावी

असे वाटते कधीतरी
तसे वाटते कधीतरी
बरेच काही घडुनी यावे
आपसुक नकळत कधीतरी

दि.०३/०१/२०२४
सकाळी ०८.५५ वा.

(४)
भारलेली रातराणी

रातराणीच्या सुगंधामध्ये
फक्त दंग होऊन जावं
शब्दही न बोलता देखील
गंधवेडं गाणं गावं

अंधारलेल्या वातावरणात
भारलेली रातराणी
इतका मादक परिमळ तिचा
सुरभित उमलून येते कहाणी

अलगद पहाते ती हजार डोळ्यांनी
कोश उघडून भंडार उधळीत
मी रोज रात्री तिला शोधते
उमलत्या फुलात मिटलेल्या कळीत

कुणाची वाट पाहते म्हणून
सुगंधात न्हाऊन निघते
प्रियवरच्या वाटेवरती
आमोद सुवास भरून निघते

थबकलाच नाही तो
कसला रसिक मानावा
सौरभाच्या साम्राज्याचा
रातराणी मुकुट जाणावा

दि.१२/०१/२०२४
सकाळी ०६.४७ वा.

(५)
एवढी तू गोड कैसी

ही निखळ नि गोडुशी
सुंदरी माझी परी
हास्य ओसंडत जाई
सहजी बघते ती जरी

बोलक्या डोळ्यांतुनी
ती सदा बोले किती
मोकळे ते श्वास आणिक
मोकळी ती चाल जी

ती फुलांचा गंध असते
ती नदीकाठीही बसते
ती इथे नि ती तिथे
फूलपाखरां सवे ती हसते

केश कवळे मल्मली
त्यावरी जाईजुई
नाजुका राणी ही माझी
स्पर्श हळवे छुई मुई

गोबऱ्या गालात अवखळ
मिश्किली भरली तिची
पंख वाऱ्याचे भरारी
स्वप्नं आकाशी तिची

गोड पापा घेत जाईन
थांब छकुली थांब ना
एवढी तू गोड कैसी
सांग मजसी सांग ना

दि.१७/०१/२०२४
सकाळी ०७.५७ वा.

(६)
जीवनाची रीत ही

आज बहराच्या ऋतुने
गंध ल्याले
आणि चैतन्याचे अमृत
घोट प्याले

पालवी फुटली जीवाला
कोंब आले
उमलुनी आशा निघाल्या
स्वप्नं झाले

हिंदोळे घेऊन वारा
छंद वेडा
झोंबतो तो लोम्बतो
बघ गंध वेडा

फांदी फांदी पल्लवीने
झाकलेली
सावलीही दाट पायी
टाकलेली

पुष्प फळ लगडून आल्या
ज्या ऋतुल्या
ओसरून जातील कधी
हिरव्या पानुल्या

ओळखावी हार कधी अन
जीत ही
जीवनाची जाण आहे
रीत ही

दि.१८/०१/२०२४
सकाळी ०९.४३ वा.

(७)
गोडचूक मानू

घोडचुक नाही ती
गोडचूक मानू
अर्धपिकल्या पेरूची
जणू फोड मानू

घडती नकळत दोष
त्यांना का म्हणावे
कळता घडवून आणले तर
मग जाणावे

रोष खोल खोल
सांभाळू नका हो
जोश जगण्याचे हिरावू
उगा नका हो

सोडुनी द्या जेथल्या
तेथे पुराणे
छेडुनी नित गात जावे
नव तराणे

रोज एक जीवनाचा
क्षण नवा हा
रोज वाटू द्या जीवाला
हवा हवा हा

छंद अन स्वच्छंद जगणे
गंध होणे
मुक्त जगतानाच काही
बंध विणणे

दि.१८/०१/२०२४
सकाळी १०.४९ वा.

(८)
धुक्या धुक्यावर धुकटशी रेघ

त्या धुक्यातून भास सारे
अंगावरती येती शहारे
आजही मला आठवती ना
दवबिंदूंचे चमचम तारे

थंडी गुलाबी हुडहुडणारी
प्रीत बावरी कुडकुडणारी
मिठीतल्या त्या वेळा हव्याशा
मीलनी गोड गुलाबी खाशा

हातामधले हात घट्ट जे
परस्परांचे होते धरले
भटकंतीचे गोड आठवे
खोल मनाशी सदाची उरले

वाफाळलेल्या नि:श्वासातील
विश्वासाचे प्रीत तरंग
धुक्या पुसटश्या सभोवतालीचे
अनोळखी तरी गडदसे रंग

तशात पसरून जाते अलगद
एक लाजेचे धुके सुरेख
कसा हटवशील पडदा राजा
धुक्या धुक्यावर धुकटशी रेघ

दि.२०/०१/२०२४
सकाळी ०७.३४ वा.

(९)
नाते आगळे बहिणीबहिणीचे

मी निघाले घेऊन गाडी
घेण्या फुलांची वाडी
देशभक्तीने सजली रिक्षा
गर्दीत मार्ग ही काढी

आहे करवली लग्नाघरची
बहीण थोरली नवरी
सजावटीला नानाविध मग
दिसती फुले साजरी

गेंद झेंडूचे पिवळे केशरी
शेवंती मोगरी
निशिगंधाच्या सुरभीत न्हाते
आर्चिड का लाजरी

घेऊन जाईन फुलराण्या या
सजवून घरदाराला
करून तोरणे बांधून देईन
फुलमाळा हाराला

नाते आगळे बहिणीबहिणीचे
वीण प्रेमाची घट्ट
असतील भाऊजी जरी प्रिय तुला
ताई तुझी मी पट्ट

वळण नवेसे सुंदर येते
जरी मुली जीवनी
माहेर कधीही सुटते न तुटते
हळवे सदा ते मनी

दि.२८/०१/२०२३
सकाळी ०७.५७ वा.

(१०)
मेंदीमधल्या गंधामधले

किती दिवसांनी मेंदी भरले
हात निरखते आहे
पुन्हा नव्याने त्या दिवसांची
ओढ रेखते आहे

त्या प्रेमाच्या हळव्या हळव्या
आजही स्मरती वेळा
ती वचने त्या शपथा साऱ्या
मनात होती गोळा

नव्या नवेल्या प्रीतीमधल्या
आतुर लाघववेळा
भेटीसाठी रोजचा दिवस
होता आसुसलेला

साथ आपुली जन्माची मग
ठरवून गेली नाती
पुन्हा एकदा हसली नाजूक
मेंदी हातावरती

आज आठवले पुन्हा ते सगळे
सगळे झाले ताजे
मेंदीमधल्या गंधामधले
दरवळ तुझे नि माझे

दि.२९/०१/२०२३
रात्री १०.५३ वा.

(११)
नभ गाभूळ होताना

अंगावरती झेलून पाऊस
ओल गंधात आली
नवी तरतरी फुला पाकळीत
अंगा अंगात आली

रंग चमकले धुतले जाऊन
तरारल्या ह्या वेली
झाडे झाडे उत्साहाच्या
नव्याच रचती ओळी

मातीमधले सुगंध पसरून
आसमंतात उडती
एकच पाऊस तरी किती ही
सुंदर दृश्ये घडती

काय सांगते आभाळातील
मेघमालेची ओढ
ग्रीष्मामधल्या काहिलीवरती
औषध जणू हे गोड

मनात कधीतरी येते भरून हे
नभ गाभूळ होताना
आत झरून मग येतो पाऊस
भावधारा ल्येताना

दि.०४/०२/२०२३
रात्री ११.५३ वा.

(१२)
त्या शोधणे तू निज आत्मघरा

मन पाखरा स्थिर हो जरा
मधुगंध तुजसी सतत जो हवा
इथुनी तिथे, तिथुनी कुठे
पसरून पंखांना पाठवा

लक्ष नयन तुझं नजरेपुढती
किती अगणित आकांक्षा सुमने
उमलून येती भावफुलांनी
सुरभित अगणित अज्ञ वने

भरकट भरकट सरसकट तू
खटपट खटपट चालविशी
गुंई गुंई गुंजन स्वमनरंजन
गुरफट जीवन घालविशी

मधु प्राशन करिता मोद भरे
तरीही तृप्ती ना आस उरे
नव अन्वेषण पुनः प्रेषण
मनपाखरू होऊन धुंद फिरे

टेकव भ्रमरा मन स्थिर खरा
हा जन्म पुन्हा न मिळणे वरा
मधुकुंभ अमृताचा जेथे
त्या शोधणे तू निज आत्मघरा

दि.१०/०२/२०२४
सायं. ०७.३७ वा.

(१३)

तुजपाशी नेते

पाहता कोणास कोणी
काही मनी का जागते
कोण कोठे स्मरते आणिक
उचकी कोणा लागते

दृष्टभेट होऊन जाते
गलबल्यात ह्दय उमलते
प्रीत पोचते ना जेंव्हा
काळजाची कळी ती खुलते

मन गिरकी घेते गोलसर
उंच नभी झोका
ठोक्याशी जुळू लागतो
एक अनामिकसा ठोका

एकांती गलका तर
गलक्यातून शांती
एक तुझा विचार नि
अनोखी मुखी शांती

घन गहन अरण्य वाटे
आज तरुण झाले
प्रियवरास प्रियतमा नि
सारे स्मरून आले

भावनांची ओंजळ ही
सदा गंध देते
ओढ ऐशी ओढते की
तुजपाशी नेते
मला तुजपाशी नेते

दि.१२/०४/२०२४
सायं. ०६.४८ वा.

(१४)
सारी मजा असावी...

विरहात जागण्याची वेडी सजा नसावी
प्रीतीत भेटण्याची सारी मजा असावी।।

वाटे रती मिळाली मदना वसंत येता
कामातुनी हव्या त्या वेळी रजा असावी।।

जोडून आणता मी गंधाळल्या क्षणांना
तेंव्हा प्रिये तुझीही गोडी वजा नसावी।।

विसरून देत सारे तीही जरा बसावी
रागात बोलण्याची जागा उगा असावी।।

माळीण मोगरीच्या केसात त्या फुलांना
रागात पाहताना तीही फुगा नसावी ।।

मिटवीन भांडणाते घेता मिठीत राती
तेंव्हा प्रिया जराशी लाजाळुजा असावी।।

दि.१५/०२/२०२४
सकाळी ०६.३८ वा.

(१५)
कधी ही रात पुनवेची

गुलाबी चांदव्याची
रात आली नभी ही
जणू दारात माझ्या
सखी माझी उभी ही

तिच्या भाळी टिळा आहे
चमकता चांदवा गोल
तिच्या हास्यात मज लाभे
अजबसे सौख्य अनमोल

तिने ल्याली जरा काळी
निशा नावाची जी साडी
आणि वर चांदण्यांची ही
जडवली लुकलुकती खडी

तिच्या केसात सुमनांचा
सुगंधी मोगरी गजरा
मी हरखून जातो का ऐसा
प्रिये तू थांब ग जरा

तिच्या नजरेत रती हासे
तिच्या ओठात मधु भासे
तिला मी पाहतो नुसता
तिचे ते दिसणे हो खासे

असे वाटे न संपावी
कधी ही रात पुनवेची
मला लाभो प्रिया माझी
क्षणाला नित्य नवेची

दि.२२/०२/२०२४
रात्री १०.०० वा.

(१६)
मधुमास नवा वाटे

पाहतो तुला नव्याने
डोळ्यात वाच प्रेम
लागेल का तसाच
तुजला मदन नेम

बुडतो अजूनही मी
गहिऱ्या तुझ्या नशेत
डोळ्यात भाव खोल
पडतो पुन्हा नशेत

गंधात हरवतो बघ
केसात मोकळ्या त्या
देतो मनात उमलून
प्रीतीच्या पाकळ्या ज्या

स्मरते तुझी प्रतीक्षा
माझ्याचसाठी झुरणे
अर्पून सारे काही
माझ्याचसाठी उरणे

ओठात मौन बोले
मुखडा उदासवाणा
होतो तुझाच आहे
असणार मीही राणा

भेटू पुन्हा नव्याने
मधुमास नवा वाटे
ती ओढ तो भरोसा
सहवास हवा वाटे

दि.०१/०३/२०२४
रात्री ०९.१४ वा.

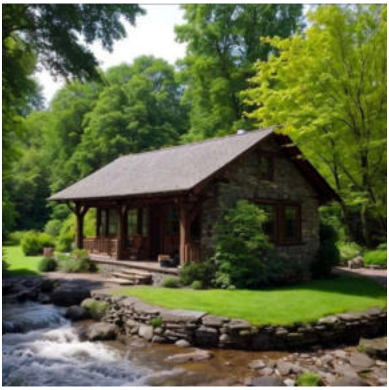

(१७)
घर आपुले

कधी होईल घर आपुले
अशा हिरवाईच्या कुशीत
जिथे वाहे खळाळून
झराही स्वतःच्या खुशीत

उन्हांची रांगोळी पडते
घराच्या अंगणी अवखळ
झुळूक वाऱ्याची वाहत ये
सतत गुणगुणणारी चंचल

असा झरतो हा पाऊस बघ
मला भिजवून जाताना
हळूच मैनाही फांदीवर
निरखते मजसी गाताना

झावळ्या झाडांच्या येती
वाकुनी सावली द्याया
छतावर साळुंक्या जमती
झिम्मा फुगड्या खेळाया

सांजेला घरट्यात किलबिल
पिलांना भेटते माय
तुझेही त्याचवेळी रे
घरकुली वळती बघ पाय

मी पडवीत वाट पाहणारी
तुझ्यासाठीच थांबेन
प्रीती पाहून आपुली रे
रातही रोजच लांबेल

नभातील चांदण्या येती
रातीला खाली उतरून
गोडी नात्याची पाहून
किती जातील रे हरखून

घरातील कोन्याकोन्यात
गंधाळून वावर जातील
हिरव्या सृष्टीने गाणी
प्रीतीची बहरा येतील

दि.०२/०३/२०२४
सायंकाळी ०५.२५ वा.

(१८)
आत जे आहे सुंदर काही

लपून बसला हिरवा चाफा
गंध परी तो लपेल का
आत कोश भरले जे गुणांचे
सांग वेड्या ते छपेल का

जरी वाटले नको दावण्या
उगाच काही जे आतले
सूर्य न लपवे प्रकाश आपुला
बीजांकुरी वृक्ष साठले

आत नदीच्या मधुर जळातून
जीवन वाहे रसरसले
कोण फळातून साखर भरतो
जीवनसत्त्वे घसघसले

मध फुलांच्या परागातले
फूलपाखरा कसे कळले
उंच नभातून कसे उडावे
त्या पक्षांना कसे वळले

आत जे आहे सुंदर काही
प्रत्येका दिधले देवा
मुक्तपणे ते लुटू आनंदे
लपवून त्यासी का ठेवा

दि.०९/०३/२०२४
सकाळी ०८.४१ वा.

(१९)
असा अनोखा जगू या ग्रीष्म हा

सरस तीरावर गुलमोहराची
वाट किती देखणी
टाकत अलगद पाऊल त्यावर
स्वप्नांची रेखणी

लाहीलाही होते उन्हाने
ग्रीष्माची काहिली
तशात येथे तुझी राजसा
स्मृती जळी राहिली

थंडाव्याची रम्य ठिकाणे
सोबतीने चालली
तूही प्रीतीने मज केसांतुन
मोगरी जी माळली

कुठून एवढी उमेद येते
रखरखणाऱ्या उन्हात
जाळतो शोषतो सुकवतो ऋतू जो
तरी पालवी मनात

जळात शीतल सुवास भरले
सुगंध पुष्पातुनी
परिमळणारा वारा वाहतो
रानारानातुनी

नौकाविहारा येई प्रियवरा
तुषार दे उडवुनी
असा अनोखा जगू या ग्रीष्म हा
आठवास घडवुनी

दि.१९/०३/२०२४
रात्री ०७.४१ वा.

(२०)
दे तनु मज पुष्पवल्ली

कुसुम आले उमलुनी
रंगात बोलू लागले
पाकळ्यांच्या हिंदोळ्यावर
सुमन डोलू लागले

इवलुसे जगणे की त्याचे
जीव आहे इवलुसा
इवलुशा स्वप्नात रंगे
श्वास त्याचा इवलुसा

केवढा विश्वास त्याच्या
त्या उमलण्यातुन दिसे
राहणे किती काळ न जाणे
तरी परागातुन हसे

सांज होता मिटून घेते
पापण्या अलवार ते
कोश गंधाळून जाती
मस्त मदनी वार ते

रंग किती अन् कोणते
कोणते आकारही
दे तनु मज पुष्पवल्ली
भावफुले साकार ही

दि.२०/०३/२०२४
सायं. ०६.४५ वा.

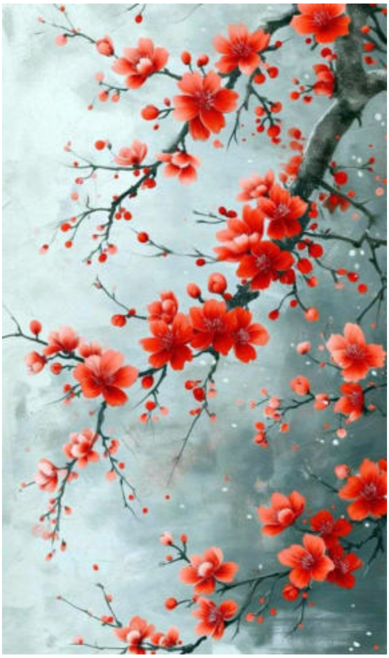

(२१)
ऋतू भावनांचे येती

हळुवार पालवीचे
ऋतू भावनांचे येती
कळ्या कोंब प्रीतभरल्या
मज ओंजळीत देती

विरहातला शिशिर हा
झडतात मीलनेही
भेटावयाची आस
आतूर की मनेही

फुलतात रंगभरली
सुमने मनात सारी
मधुमास गंधभरला
येतो तशात दारी

सृष्टी नवीच होते
कोकीळ कंठ गाई
मोहोर आम्रतरुवर
मादकता ठायी ठायी

प्रणयास जाग येते
ह्दयी वसंत फुलता
जणु स्वर्ग लाभतो मज
प्रिये बाहुतून झुलता

ठेवू जपून सारे
मनकोंदणी पिसारे
ऋतू हा वसंत वेडा
वेडातले धुमारे

दि.२२/०३/२०२४
संध्याकाळी ०७.१७ वा.

(२२)
वासंतिक राग

कुहुकुहू सुरात येते जाग
गा कोकीळ वासंतिक राग
फुलली पाने कळ्या उमलल्या
बहरते मनी प्रीतीची बाग

स्वच्छ सकाळी स्वच्छ नभातून
खगमाळांच्या रांगा उडती
यौवनातल्या गुजगोष्टींनी
पानोपानी कलिका दडती

झुळूक हवेची शीतल येते
थंडावा जगण्याला देते
सुगंध सारे वाऱ्यावरती
अत्तर कुपी उघडूनिया जाते

बने मोगऱ्याची खुलून हासली अन
तिथे जाग गुलमोहराला आली
नभी रंग येती नव्याने नवेसे
नवी दृष्टी सृष्टीत डुंबून गेली

मला वाटते जन्म येथे रूळावा
मधुमास हृदयात ऐसा फळावा
फुलांच्या परागात लपले जे भाव
तुलाही असा भाव सहजी कळावा

दि.२७/०३/२०२४
सकाळी ०८.३८ वा.

(२३)
म्हणून ही सुरंगी सखी वाटते ग

सुरंगीच्या गजऱ्यात मन माझे गुंते
तुझ्या भेटीसाठी अजूनही ते खुंते
भेटून दोघे जे बोलत असू ना
सुगंधित क्षण ते मुखी एक हसू ना

हळुवार मी माळताना सुरंगी
तुझ्या केशसंभारी का लाजते ग
उगा का अशी कंपिता होऊनी तू
नजरेस झुकवून अजब वागते ग

जितकी तू जाशील प्रिये दूर दूर
जणू मजसी जवळी तू येण्या खुणावे
असे वाटते पाहुनी मुग्ध चाळे
तुझ्या मीलनी ओढ माझी दुनावे

कसला तो मादक असे गंध वेडा
तोही भुलावा तू इतकी ग लोभस
असे वाटते निरखुनी तुजसी घ्यावे
तुझ्याने हे जीवन करिशी ग शोभस

तुझ्या माझ्या हृदयी सुरंगीचे काळीज
मळे सुरभीचे ते अजुनी वाहतात
क्षण मोहणारे तिथेची अजूनी
तुझ्या कुंतली ताजेसे राहतात

म्हणून ही सुरंगी सखी वाटते ग
तिच्याने मनी प्रीत मज दाटते ग
पुन्हा तोच येईल ऋतुराज हासत
सीमा सुखाची चरम गाठते ग

दि.२९/०३/२०२४
सकाळी ०७.४७ वा.

(२४)

बोल प्रीतीचे

बोल प्रीतीचे ऐकण्या
मन अधीरले किती
जन्मभराची प्रतीक्षा
उरी धडधड भीती

आस लागली जीवाला
जीवलग माझा झाला
असे पडताच स्वप्नं
ऋतुराज वनी आला

उमलल्या ह्या कळुल्या
गंधाळून ग पाकळ्या
लाजलाजून हासल्या
गाली गुलाबाच्या खळ्या

अंग अंग शहारले
मनी कारंज फवारे
तुषारांच्या आनंदात
बेभानले प्रीतवारे

आता देशील होकार
जीवनात ये सकाळ
प्रीत जगण्याचे सार
असो प्रेमाचा सुकाळ

दि.०४/०४/२०२४
सकाळी ०९.४८ वा.

(२५)
ती आणि मोगरी

मोगऱ्याच्या फुलांची करंडी
किती खुणावत राहते न
सुगंधभरल्या डोळ्यांनी
प्रेमाने पाहते न

कधी वाटते अलगद गुंफून
प्रेयसीच्या केसात जावे
कधी फुलांना देवापायी
भक्तिरसात नाहत वहावे

कधी नुसत्याच ओंजळीत
प्रेमाची कबुली देऊ की नको
ह्या गोंधळात कळ्याही म्हणत
बसतात फुलू की नको

किती दाहक उष्म्याच्या
काहिलीचा त्रास
तरीही क्षणात कमी होतो
येताच मोगऱ्याचा सुवास

उगाच वाटत राहते
ती अवचित येईल
मोगरीसारखी तिच्या प्रीत गंधात
मला बुडवून देईल

ती आणि मोगरी
सारख्याच वाटतात
ओसाड रुक्ष वातावरणात
परिमळ देत भेटतात

दि.०५/०४/२०२४
सकाळी ०९.३२ वा.

(२६)
रेश्माचं पाणी पाणी

धुंद पावसाची धार
अंग भिजूनीया गार
चला चला रे पिलांनो
थंडी वाजतेय फार

सारा डोंगर ओघळे
झरझर झऱ्यावाणी
गवताच्या अंगावर
रेश्माचं पाणी पाणी

झाडं अंघोळ करती
स्वच्छ सुंदर दिसती
बीज जमिनीमधले
गोड गालात हसती

पाने पाने चिंब ओली
तरारून मने गेली
रानारानात सुगंधी
माती अत्तरांची झाली

केस अंगावरले हे
असे उभारून आले
करू पानांची छतरी
रान हुडहुडी झाले

या रे पिल्लांनो जवळी
ऊब आईची कवळी
जरा पाऊस पाहू या
त्याची गाणी सोनसळी

दि.०७/०४/२०२४
०९.०४ वा.

(२७)
रोज नव्याने जन्मा यावे

मुक्त श्वास हे भरले मी जे
तसेच कायम भरून घे
जगण्यासाठी काय दुजे पण
स्वच्छ प्राण हा करून घे

दडपण कसले किती दबाव हे
उगाच माणूस पिचतो ना
जे जे आहे मुख्य ते तरी
सारे विसरून खचतो ना

रोज सकाळी आशाकिरणे
सोबत घेऊन उगवावे
रोज पहाटे नवेच जगणे
मानून गाणे तगवावे

ताज्या ताज्या सृष्टीमधले
विचार का हो शिळे तरी
वळतच नाही आम्हा वागणे
तत्त्वाने जरी कळे तरी

सोडून द्यावे जरा मोकळे
काया माया साऱ्यांना
येऊ दे खुल्या गंध वाहत्या
अवखळ शीतल वाऱ्यांना

मुखी हास्याचे कमळ उमलता
डोळ्यामध्ये चमक उठे
जाईल विरून ही घोर निराशा
नव्हती नाही नसेन कुठे

रोज नव्याने जन्मा यावे
नवीच नाती निभवावी
पेरून द्यावे बीज नव्याने
नवीच सृष्टी उगवावी

दि.१३/०४/२०२४
सकाळी ०७.३८ वा.

(२८)
ऐक ऐक तू बकुळी

तुला पाहता आठवे
रूप साठवे चढावे
बकुळी ग सानुली तू
गंध अजोड जडावे

गोड सुरभीचे आत
कोष भरले कुठून
सावळ्याशा रंगातही
दिसशी तू उठून

तुला काय म्हणू राणी
तू ग तन्वी नाजुका
जशा पाकळ्या कवळ्या
मनानेही तू साजुका

देणे सारे सारे ठावे
रसिकाला तू सोपवी
तुझ्या गंधाचाच छंद
साऱ्या जगता लपवी

तुला ओंजळीत घेते
गजऱ्यातून माळते
श्वासासवे तू येता
मी रोजची भाळते

ऐक ऐक तू बकुळी
व्हावे तुझी एक कळी
दडते जी पानामध्ये
तिच्या गाली गंध खळी
तिच्या गाली गंध खळी
माझे लाडके बकुळी ....

दि.१६/०४/२०२४
सकाळी ०६.१२ वा.

(२९)
क्षणी सुवास सुखाचा

शिडकावा वळवाचा
हुळहुळणारी माती
गंध ओलसर नवा
सर हलकीशी हाती

गेला तापून हा जीव
आग ओकताना रवी
धारा घामाच्या वाहती
वळवाने आस नवी

आसमंत गंधाळतो
अत्तराच्या दाही दिशा
हुंगताना माती वाटे
किती मानावे त्या ईशा

कसे बदलून जाते
सारे हवेसे वाटते
काया शीतल होताना
मनी वर्षा दाटते

असा वळवसरींचा
पडो पाऊस सुखाचा
दुःख पोळताना देवा
क्षणी सुवास सुखाचा

दि.२१/०४/२०२४
रात्री १०.३० वा.

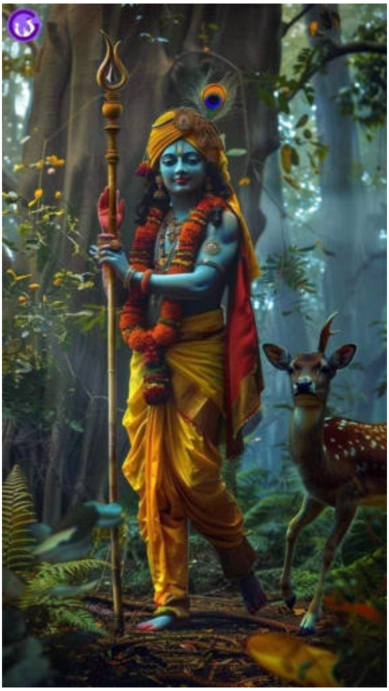

(३०)
मायंदळ मायंदळ देऊन जा

मायंदळ मायंदळ देऊन जा
झोळी फाटकी घेऊन जा
जरा जरासे मला सख्या रे
तुझ्या कृपेने पाहून जा
मायंदळ मायंदळ देऊन जा....

मनात ठेवीन सुगंध सारा
गाभाऱ्यात त्या राहून जा
भावभक्तीची फुले उमलली
मायंदळ मायंदळ हुंगून जा

तुझ्या भेटीची आस जीवाला
जन्म सांगतो न्हाऊन जा
कणाकणातून तोच राहतो
मायंदळ मायंदळ घेऊन जा

कर्म आधीचे गतजन्मीचे
संचितातले भोगून जा
भजन तयाचे जपता जपता
मायंदळ मायंदळ गाऊन जा

उघड्या नयनी सृष्टी सारी
कर्तुत ते स्वीकारून जा
मिटता डोळे रूप तयाचे
मायंदळ मायंदळ पाहून जा
मायंदळ मायंदळ पाहून जा

दि.२५/०४/२०२४
सकाळी ०९.३२ वा.

(३१)
काय दिवस होते भारावलेले

सारवण शेणाचं तुझं
अंगणी चालायचं
कधी सडा पडायचा
कधी लिंपण घराचं व्हायचं

तू लक्ष्मी घराची
घरावरून तुझा हात फिरायचा
सुगंध मातीचा हुंगून
आसमंतात तो किती उरायचा

संपदा प्रेमाने नित्य
गोधनाची गोठ्यात वसे
आला गेला पै पाहुणा
सुखाने तृप्त होतसे

घराची कळा अंगण सांगते
म्हणत असत पूर्वज सगळे
तू अंगणाला तुझ्या प्रेमाने
बनवत असशी देखणे नि आगळे

इथेच कितीतरी दुःख
बरे झाले भुई लोण लावून
इथेच मनाच्या वेदना
संपून गेल्या मनमोकळ्या गप्पांतून

हे शेणाचे सडे, हे सारवण
हे लिंपण चुलीचं, भिंतींचं लेपण
काय दिवस होते भारावलेले
खेड्यातले आपुलकीचे ते पण

दि.०८/०५/२०२४
सकाळी ०७.४७ वा.

(३२)
पाठवली तू हळवी बकुळी

पाठवली तू हळवी बकुळी
तिची पाकळी खुललेली
कळी कोवळी दडते पानी
कुणावरी ती भुललेली

तिला न माहीत गंध गोडवा
आत केवढी नाजुक ती
उंच उमलते झाडावरती
राधा जणू की भावुक ती

वाट पाहते लपूनछपून का
कोण तिच्या मनी दडलेला
कळले तेंव्हा स्वीकाराचा
रम्य सोहळा घडलेला

तरी अबोल ती गप्प राहते
कुणा न बोले मनातले
ऐकत राहते साहत जाते
बोल बोचरे जनातले

तिच्या मनीचे सख्यास माहीत
सख्या गुपिता जाणे ती
दोघांमधल्या लघववेळा
रम्य सांजेच्या खाणेती

मदन पाहतो देखदेखणे
कुठून प्रीतीचे चोर मळे
किती लपविता सुगंध सांगे
जगतालाही मग ते कळे

लाजलाजते नव्यानव्याने
खुलत राहते तिची खळी
तोही जपतो हृदय दालनी
तिची बावळी ती पाकळी

दि.११/०५/२०२४
दुपारी ०२.३७ वा.

(३३)
जग उगाच वाटे सुंदर

चाहूल कोणती लागे
का मनात प्रीती जागे
उमलून देई स्वप्नांना
हा वसंत वेडा वागे

फुलवीत जातो तो कळ्यांना
गालावरल्या त्या खळ्यांना
नवजीवन देतो वेडा
सुकलेल्या शुष्क मळ्यांना

आणतो कुठून ते रंग
रंगात प्रेम हो दंग
उधळून देई गंधांना
रती मदनमनाच्या संग

हासतात कलिका धुंद
मग हवाही होते कुंद
छेडते कुणी तेथे का
राधेचा छंद मुकुंद

जग उगाच वाटे सुंदर
मन मस्त उधळते कलंदर
प्रेमाची ताकद बघूनी
प्रणयागरी लहरी निरंतर

दि.१९/०५/२०२४
सकाळी ०७.३९ वा.

(३४)
प्रिया प्रीतीचे गोड हे भाव

पसरून गेली सभोवताली
सहवासाची मधुर गंधाली
पानापानामधून वाहते
कुंद हवा प्रीतीची धुंदाली

धूसर धूसर जग हे वाटते
जीवन नवेच नवे भेटते
तुझ्यासवे आशेची किरणे
अंधाराचे जाळे फिटते

झाडावेलींवरली पालवी
फुलाफुलांना जणू खेळवी
नवाच वारा नव्याच बहरा
मधुमासाला हृदयी वळवी

इथेच हातामधले हात
बसलो थोडे निवांत गात
स्वर गुंजन गुंजत असताना
लवथवते गवताची पात

किती स्मरावे क्षण दोघांचे
वसले आपुले इथेच गाव
कायम राहतील काळजात या
प्रिया प्रीतीचे गोड हे भाव
प्रिया प्रीतीचे गोड हे भाव

दि.२०/०५/२०२४
सकाळी ०७.३९ वा.

(३५)
सरस्वती भेट घडे

अक्षरांच्या बाजारात
शब्द हरपले आज
नवरस हिरमूस
भाव हरवला साज

अर्थ लावण्ये बुडाली
व्यर्थ चाललेत खेळ
नाही मतीचा मनाशी
बघा कोणताच मेळ

क्षर होऊन अक्षर
अक्षरशः रडती
साहित्याचे मोल नाही
काव्ये अभावी पडती

शुष्क आटलेत झरे
सांगा कुठून ओलावा
शब्द आता हो कोणाचा
कोणी प्रेमाने झेलावा

काव्यशास्त्र विनोदाचा
गंध कोणाला तो आहे
नाला अपविचारांचा
साऱ्या जगतात वाहे

झाली निराश शारदा
तिची वाणी मूक झाली
नाही साधना कुणाची
आराधना न फळाली

नको नको माणसांनो
वाणी वरदान आहे
शब्द संपदा मोलाची
तिला तगविणे आहे

अर्थ संपदा ही खरी
शब्द चिर राहतात
नको व्यापार बाजार
काव्यधारा वाहतात

जपा जपा साहित्याला
करा कदर कवींची
असे लिहा लेखकांनो
भूक भागेल जनांची

आत्मानंद पाझरते
ब्रह्मानंद गाठ पडे
उच्च मौलिक लेखन
सरस्वती भेट घडे

दि.२५/०५/२०२४
सायं. ०५.१५ वा.

(३६)
एक मोगरा होता समंजस

आज पुन्हा तू पाठवलेली
फुले मोगरी आली
जगात माझ्या गंधित हलचल
पुन्हा नव्याने झाली

आठवले ते दिवस सोनेरी
भेटीतील तृप्तता
सुगंध भरला आसमंत तो
प्रीतीतील गुप्तता

एक मोगरा होता समंजस
मध्यस्ती करणारा
मनात रतीमदनाचे वारे
मृदुलपणे भरणारा

स्पर्श मुलायम किती कोवळे
जणू मनाचे रूप
असह्य दाहक ग्रीष्मामधली
मोगरी देई हुरूप

हिरव्या पानोपानी दडल्या
कळ्या मुकुलिता वेड्या
आजही मला आणिक तुजला
बांधती सुरभित बेड्या

ओंजळीत येऊन त्या वदती
मीलन साक्षी आम्ही
परिमळ आमुच्या हृदयी वसतो
समरस प्रेमामध्ये तुम्ही

दि.२८/०५/२०२४
सकाळी ०९.०७ वा.

(३७)
मीही मृण्मयी होते

गंध मातीचा ओल्या आला
मनास लुभवून गेला
मन मातीत रुजून येता
कोंब सुखाचा उगवून आला

श्वासासंगे ओलही भरली
रुक्ष तापत्या हृदयात
आत वाहिले शीतल वारे
मंद्र भाव मग उदयात

जिकडे तिकडे जळ सळसळते
रुधिर सुखावून गेले
पहिल्या वहिल्या पावसाने मज
चिंब ओलेती केले

पंख फडफडुन उडले खगही
ओल्या आकाशात
मंद सांज ही पसरून गेली
धुंद स्वप्नराज्यात

किंचित जमले जळ एकत्र
साचून तळुले सान
हळूहळू थेंबांची सरगम
ऋतू मल्हारी गान

पहिला पाऊस गंध नवेली
नवीच मीही होते
मंद दरवळे मृन्मय परिमळ
मीही मृण्मयी होते

दि.०९/०६/२०२४
दुपारी ०३.०० वा.

(३८)
पाऊस पडता काही घडता

भिजल्या हाती धारा येती
शीतल थेंबांचे मोती
मोती कसले आनंदाचे
ठेवा माझ्या ते होती

स्पर्श हवेसे थंडाव्याचे
तुषार उडती हर्षाचे
सोसून दुःखे जातील विलया
झेलून स्वागत वर्षाचे

हाती बांगड्या भिजल्या पुरत्या
भिजले तनमन चिंब पुन्हा
अशात करते प्रेमामधला
काळीज मधुर हा गुन्हा पुन्हा

टपटप पडतील स्वर्गामधल्या
अप्सरांचे ओघळमोती
मातीमधुनी चैतन्याची
उगवून येईल मग ज्योती

संततधारा गंधित वारा
सळसळ पानामधली जी
तशात ऐकून घेशील प्रियवर
प्रियतमा काही वदली जी

पाऊस पडता काही घडता
आयुष्याचे वळण नवे
त्या जलधारा मिश्किल गारा
मीलन त्यातच हवे हवे

दि.१५/०६/२०२४
सकाळी ०५.४० वा.

(३९)
प्राजक्त बकुळी अबोलीच व्हावी

असे कोणते गाव माझे म्हणावे
इथे सारे क्षणभर जगाया मिळावे
जरी वाटे सारे हे माझेच आहे
मला ही हळुच ते सहज आकळावे

तरीही पुन्हा मी इथे ओघळावी
प्राजक्त बकुळी अबोलीच व्हावी
जे मूळ सारे मी सोडून देता
सुरभी नवी देत नवेलीच व्हावी

इथे सृष्टी सारी नव्यानेच खुलते
कळी कोंब पाने ही वेलीही डुलते
मग मी अशी का उदासी पहावी
माझ्यावरी मी नव्यानेच भुलते

सकाळी नवी एक आशा पहावी
पुन्हा सांजेला केशराने नहावी
क्षणाला क्षणाची स्मृती देखणी ही
जन्मांतरी ही गहनशी रहावी

इथे आत माझ्या कुणी राहते का
मनाने मनाला हळूच वाहते का
तलम भावना त्या जपुनी कोंदणात
पुन्हा मीच वेडी नवी जन्मते का

दि.१८/०६/२०२४
सकाळी ०६.५७ वा.

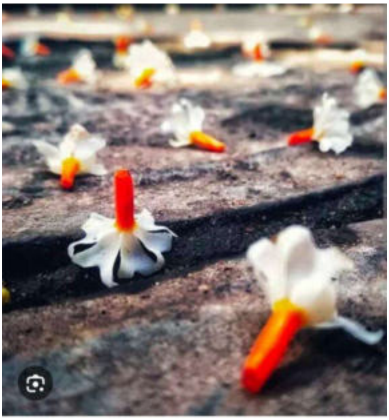

(४०)

किती जगावे कैसे

सडा सांडला प्राजक्ताचा
हळव्या प्रभातवेळी
गंधकोश उघडले कोवळे
नाजुक केशरखेळी

इतकी अलगद कशी कोसळती
शब्द न ओठी येती
मूकपणे का बोलत जाती
स्मृती गाठीशी घेती

जेथून येती जन्माला मग
त्या पदतळी नमताना
जीवन करुनी अर्पित जाती
सुखे खुशी गमताना

काय मनी ते असेल त्यांच्या
किती जगावे कैसे
गंधासाठी जग वेडावून
आस उरावी तैसे

जगणे फुलणे गळणे उमलणे
वेचणे ओघळताना
तसेच हासू वाटून द्यावे
आसू नयनी गळताना

दि.१९/०६/२०२४
सकाळी ०७.३४ वा.

(४१)
म्हायेरातला प्राजक्त

म्हायेराच्या अंगणात
पारिजातकाचा सडा
गंध भरला आठवे
ओल्या मायेचा तो घडा

व्हता पहाट उजळं
एक किरण सुगंधी
प्राजक्ताच्या परिमळी
मना आजही ती धुंदी

सारं गाव वेचायचं
म्हायेरातला प्राजक्त
आता घर ते उठलं
आठवणीत प्राजक्त

एकटी म्या बसते ना
गाली हसत राहतो
डोकावून मधी मधी
मला हळूच पाहतो

त्याच्या आठवात क्षण
ओघळून रोज जाती
आत काळीज भरतं
आसवांची फुलं होती

दि.२०/०६/२०२४
सकाळी ०६.५८ वा.

(४२)

अंग श्रीरंगाचे व्हावे

गुलाबाच्या पाकळीला
गंध गुलाबीच आला
रंग सुगंध आकार
कोणी ठरवून दिला

कोंब कळीचा डोकवे
फांदीवर पानातून
झाड हळूच सुखावे
त्याच्यामुळे की आतून

कळी कळीदार होते
रेशमाचे अंग ल्येत
आवरणा भेदताना
रूप नवे नवे घेत

आत बांधली पाकळी
उमलते अशी काही
तिच्या मनातील सारे
जणु फुलातुन पाही

आता हासऱ्या फुलाला
कोणी छंद मोहवावे
नाविन्याची प्रीत लाभे
अंग श्रीरंगाचे व्हावे

दि.२३/०६/२०२४
सकाळी ०७.२३ वा.

(४३)
स्वप्नांची फुलपाखरे येती

कुठली पुण्ये कशी फळावी
ओंजळीत सुख येताना
नकळत घडते काही ऐसे
कवेत चांदणे घेताना

आकाशातील चंद्र तारका
लुकलूकताना हसतात
फुले सानुली आपसूक हळवी
गंधकोशी मग बसतात

स्वप्नांची फुलपाखरे येती
भावमधुलिका भरण्याला
पहाटवेळी गुंजन खेळी
मनी मोहना स्मरण्याला

आकाशाचे रंग हजारो
पसरून जाती अवकाशी
आणि निशेला जाग रोजची
नक्षत्रांच्या बाहुशी

श्वास मोकळे भरता येतील
दिशा खुल्या दश स्फुरताना
कधी कुणाच्या आठवातुनी
जन्मोजन्मी उरताना

दि.२५/०६/२०२४
सकाळी ०७.५८ वा.

(४४)
मातीतून विलसावी

स्पर्श वल्लरी भाव सुंदरी
कलिका मनोहारी
पुष्प उमलण्या आधी प्रकटे
निर्मिती ही न्यारी

हृदयमंजिरी पराग कणेरी
जन्म जिथे लपला
सुगंध कोठे इथे तिथे ना
अंगांगी छपला

एकावरती एक परती बघ
कोमलता लपटे
हळव्या सुकोमल भावरचनेचे
पांग असे ते फिटे

रंग कोणते अंग कोणते
संग कोण आहे
श्रीरंगाच्या अंतःकरणी
दंग कोण पाहे

कलिका आजची नांदी फुलाची
मुकुलिता हसावी
देठापासून सुरभी कोश घे
मातीतून विलसावी

दि.२६/०६/२०२४
सकाळी ०७.५५ वा.

(४५)
सुखाचा किनारा

तुझा हात हाती
चांदण्यात राती
वाट ही नशीली
जळी चांद वाती

इथे पेटलेल्या
विरहास शमवी
तुझे रूप चंद्रम्याच्या
तेजास नमवी

हरित भान स्वप्नील
मनी हुळहुळे जे
स्पर्शातुनी नवखे
प्रेम का खुले हे

प्रिये सांग कोणास
लाभे हा सहारा
जवळी असता तू गे
सुखाचा किनारा

नको शब्द केवळ
भाव हे पुरावे
चांदव्यानेही नको ग
अंबरी झुरावे

मिळो ज्याचे त्याला
मनाचे निवारे
फिरो मानसी वर
सुगंधी फवारे

दि.२७/०६/२०२४
रात्री ०७.३५ वा.

(४६)
सुगंध दरवळ श्वासाचा

जलधारांच्या अमृतथेंबातुन
ओघळून ये राणी
स्पर्श गारवे मना हवे जे
कोमलांगी तू दे राणी

आज मला जे पुन्हा खुणावे
मीलन मधुतम होताना
गतजन्मीच्या पुण्याईने
फळास ऐसे येताना

शब्द तुझा जो माधुर्याचा
मधुकण भरती तुझ्या मनी
भाव गोडवा झळकत राही
नजरेतून तव प्रीतकणी

का लज्जेचा पडदा धरीशी
अंग चोरीशी मिठीतुनी
मिटल्या लोचनी स्वप्न रंगविशी
धीर धरावा किती कुणी

ओलेत्या अंगास शहारा
सुगंध दरवळ श्वासाचा
देती पापण्या खडा पहारा
सत्य क्षण की भासाचा

बरस बरसू दे वर्षावातून
मेघ दाटल्या हृदयासी
बाहुंमध्ये ऋतू सांभाळीन
अधरामृत दे सदयासी

दि.२८/०६/२०२४
सकाळी ०७.३४ वा.

(४७)
हीच दे देवा सखी साजणी

कलत्या उन्हात गडे साजणी
तुझा आधार मज लाभू दे
चढत्या काळी साथ दिली तू
गंध मायेचा वाढू दे

थरथरणाऱ्या हातालाही
कंप का सुटतो कळंच ना
निर्बल झाला तुझा ग साथी
आता त्याला काही वळंच ना

वळवून घेतीयास आज बी मला
शब्द तुझा ना कधी दुखरा
क्षणाक्षणाला घट्ट नाते तू
केले म्हणूनच म्या ना उपरा

उभा म्हणूनच आहे सांगतो
पाहून सोबती कारभारणी
धडकत राहतं काळीज येडं
वाटतंय जगणं सत्कारणी

तू मागितलं साता जल्माचं
आपलं नातं देवासनी
म्या बी मागतो जल्मोजल्मी
हीच दे देवा सखी साजणी

दि.२९/०६/२०२४
सकाळी ०७.४४ वा.

(४८)
गुलाब उपवन गुलाबी मळे

गुलाब उपवन गुलाबी मळे
गुलाब फुलले हासत सगळे
चंद्र गुलाबी चांदणेही ते
गुलाबीच भवतालचे खळे

गुलाब रांगांमध्ये गुलाबी
हवा गुलाबी वाहत राही
गुलाबदल ते उमलून येता
गुलाब खुलले गुलशन काही

गंध गुलाबी अत्तरदानी
स्पर्श गुलाबी मंतरलेले
गुलाब येथे गुलाब तेथे
भाग्य गुलाबी अंथरलेले

काट्यांवरती डुलती गुलाब
दुःख सोस बोलती गुलाब
सुख जे हवे ते मिळे कधी
मातीत रुतून घे वदे गुलाब

मनास येई रंग गुलाबी
क्षणाक्षणाला संग गुलाबी
राधा मोहन छंद गुलाबी
प्रेम बहर स्वच्छंद गुलाबी

दि.०७/०७/२०२४
रात्री ०७.१९ वा.

(४९)

बरस बरस हे बरस नभा

बरस बरस हे बरस नभा
आषाढाचा मास उभा
आस आगळी धरतीला
भिजव प्रेमाने भुईगाभा

सळसळत्या झाडांवर बैस
पानोपानी दवास पैस
कळ्या फुलांच्या खळ्या होऊनी
हास पावसा तू ऐसपैस

तुझ्या प्रेमाचा गंध हुंगु दे
अन मातीचा सुगंध घे
गगन धरेच्या मीलनास या
मल्हाराचे तू छंद दे

सूर ओलिते ओल्या ओळी
ओले नाद हे ओल्या गायळी
शहारलेल्या सृष्टीमध्ये
उमलून येईल हृदय पाकळी

झरझर झरझर पाऊस झरता
कुठे सखी मज मनात स्फुरता
पाऊस संपे प्रीत तजेली
खुणा माधुरी जीवनी उरता

दि.०८/०७/२०२४
सायं. ०६.४८ वा.

(५०)
फुलास प्रीती देती

तू दिलेला सोनचाफा की
प्रीत बोलकी वाटे
प्रियेस देशी गंध सुगंधी
रीत नव्याने दाटे

तिने मांडियली सुबक रांगोळी
प्रेम तियेचे ओतून
कुसुम मनाची असती प्रतीके
प्रेम झरे स्वर्गातून

ईश्वरी संकेतांची मीलने
वसुंधरेवर घडती
अंबर धरणी प्रीत फुलूनी
सडे फुलांचे पडती

कुणी रसिक ते येती आणिक
पुष्प वेचुनी घेती
भाव मनातील आरोपून त्या
फुलास प्रीती देती

या काळजाची त्या काळजातून
तार छेडली जाते
हळूच कोकिळगाण सुरातील
कुठूनसे ऐकू येते

दि.१४/०७/२०२४
सकाळी ०६.४१ वा.

(५१)
नव्या कळीचे नवेनवेपण

काळी माती हिरवी फांदी
कळी कोणती न ठाऊक
उमलून येईल कळेल तेव्हाच
रंग रूप तिचे भावुक

म्हणून फुलविणे जरुरी असते
तसे पोसणे माहीत
असू द्यावी की जाण तयाची
खुणा शोधणे काहीत

काय हवे ते पुरवीत जाता
जीव आकार घेई
पोषक वातावरणामधुनी
असणं साकार होई

श्वास जरा मोकळा तो द्यावा
जरा मोकळ्या वाटा
आपुलकीचा गंध मिळावा
काय करे मग काटा

अंगा अंगावरती ऋतूंची
शाल मऊ पांघरता
आले वादळ तरीही न राही
पाकळीही गांगरता

रोज नव्याने नव्या सकाळी
नवेच होऊन जाणे
नव्या कळीचे नवेनवेपण
सदा नवेले रहाणे

दि.१६/०७/२०२४
रात्री ११.५४ वा.

(५२)
तुझा वारकरी

विठुराया, मी रे आहे तुझा वारकरी
जन्मोजन्मीचाच आहे पाप भारकरी
तुझे चरणी ती वाहे पुण्यभागा नित
भवसागरातुनी कृपेने पार करी

घडो उपवास तुझा सहवास
भक्तीच्या गाभारी कृपाळू सुवास
माय बाप तूच तूच राखणारा
होऊ दे प्रवास अनायास

काम क्रोध लोभ जाळती जीवास
कसे सुटू आता तमाचा आवास
विठ्ठल विठ्ठल जपताच काय
जादूगरी होते मनी तुझा अधिवास

खाय खाय संपे वसे संयम कणात
तुझ्या पायी आलो पायी माऊली क्षणात
डोळाभरी रूप परि सावळे साठवू
आता नको काही म्हणे मन हे मनात

झुळझुळ झरा भक्ती येरझरा बंद
तुझ्या रूप स्वरूपाचा जडो जिवा छंद
आता काय राहिले ह्या निरस जगात
तूच विश्व कणकण महान ब्रह्मांड

दि १७/०७/२०२४
सकाळी ०८.३९ वा.
आषाढी एकादशी

(५३)
शब्देविण सांगितले

बोल सख्या तू ऐकत राहीन
शब्द तुझे झेलता
किती दिसांचा अबोल होता
पारिजात बोलका

सुगंध येईल तुझ्या मनातून
प्रीत माझी दरवळता
शब्द जरी मी ना बोलले तरी
मूकभाव तुज कळता

किती सांगणे तुला जे आहे
कानी पंचप्राण
कशास घेतो पुन्हा पुन्हा मग
वदवून सारखी आण

जे जे सुंदर आणि अलौकिक
घडवून देईन आज
शब्द तुझे ते लेऊन येतील
माझ्या मनातील साज

कळेल तुजला सखी ही तुझी
अंतरातली आहे
उघड्या नयनी अथवा मिटुनी
स्वप्नं अनोखे पाहे

बघ कळते का तुला जे आहे
शब्देविण सांगितले
देईन सौख्य जे कधीही प्रिया
तू न मनी मागितले

दि.२१/०७/२०२४
रात्री ११.२२ वा.

(५४)
हरित दुलई जी अंथरलेली

हरित दुलई जी अंथरलेली
भुई नटून नटवरली
हलक्या हवेच्या झुळूकेसंगे
फुले सान डवरली

उभ्या उंच तरुतळी मखमली
हिरवाई पसरता
त्यावर छाया गडद सांडते
भान सृष्टी विसरता

आकाशाच्या फिकट निळ्याशा
छत्रीने उघडता
रंगसंगती सुरम्य सुंदर
अवकाशातून घडता

पायवाट काढुनी वाटुली
धुंद चालून जाते
मनात आपुले सूर छेडूनी
गाणे पोपटी गाते

तशात उडती फूलपाखरे
मधु भक्षण करण्याला
गंध सुगंध नि परागकण ते
जीवनात भरण्याला

सजली धजली सृष्टी सुंदर
रूप नवे साजिरे
कसे विसरावे नभ सखयाने
तिचे हास्य गोजिरे

दि.२६/०७/२०२४
सकाळी ०८.४६ वा.

(५५)
बकुळफुलांनो जाणून घ्यावे

बकुळफुलांनो जाणून घ्यावे
हळवे माझे मन
सुगंध भरला जसा मोहवी
मोहे तन कण कण

उपवन फिरता दिसता तुम्ही
हासत उमलून आल्या
सांगा पाहू काय मनीच्या
आठव जाग्या झाल्या

कुठे कुणी तो मनात बसला
दिसला की नाही ग
म्हणून मनातून अलगद डोळे
मिटून तया पाही ग

उमलून येणे दुजियांसाठी
फुलणे तसेच असते
स्वतःसाठी कधीच आपुले
जगणे का ग नसते

कधी कुणी का घेईल समजून
आपुला तो होताना
येईल का मग काळजातची
कुठेच न जाताना

दि.०२/०८/२०२४
रात्री ११.३२ वा.

(५६)
पाऊस वेडा वागे

मीऽऽ तूऽऽ पाऊस छत्री
आठवले ना काही
कधीकाळचा पाऊस वेडा
अजून मनात राही

सरी ओघळल्या लाजलाजुनी
अंगावरती शहारा
तशात छेडीत खोडी काढतो
मस्त धुंदला वारा

पानोपानी राग पसरला
मल्हाराचा मधुरसा
धुक्यात हरवून जाते सकाळ ही
रस्ता रोजचा दूरसा

ओल्या ओल्या मातीमधल्या
अत्तरदाण्या खुलल्या
कुठे लाजवंतीच्या गाली
मीलन कलिका फुलल्या

येतो पाऊस गवाक्ष साक्षी
ओघळते ना वर्षा
आसुसलेले जीव भेटता
किती उत्सुकता स्पर्शा

मनात माझ्या अजूनही तो
पाऊस वेडा वागे
आठवणींनी पुन्हा नव्याने
प्रीत मनातून जागे

दि.०३/०८/२०२४
दुपारी १२.३१ वा.

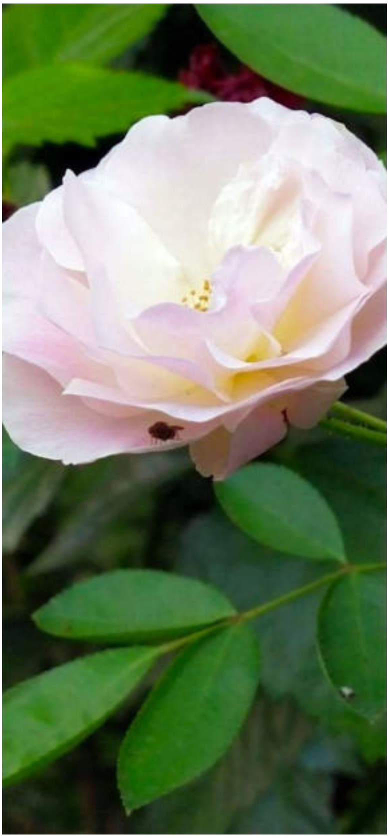

(५७)
दडून बसल्या माशीलाही

दडून बसल्या माशीलाही
गंध गुलाबी खुणावे
स्पर्श गुलाबी अत्तरतनुचे
मोद तिचाही दुनावे

कधी न मिळाले इतुके सुंदर
बसण्या आसन तिजला
गलिच्छतेच्या साम्राज्याविन
महाल गुलाबी सजला

तिथली गुंऽऽई गुंऽऽई
नको नकोशी घाणीतली का वाटे
इथे तियेचे मनही नितळसे
गुंजारवास दाटे

म्हणून थोडी दडून बसली
पाकळीत लपताना
आज तिच्या का मनास लाभे
समाधान छपताना

एक वाटले तिला परंतु
रंग गुलाबी यावा
तनास तैसा मनासही तो
अलगद लपटून जावा

माशी शिंकली असे न होवो
नासिकेस ती वदली
आता माशी पंख गुलाबी
घेऊन गगनी चढली

दि.०५/०८/२०२४
सकाळी ०९.४५ वा.

(५८)
एक गुलाब जो

गुलाब भिजला दवबिंदूंनी
थरारल्या पाकळ्या
रंग खुलावा इतुका सुंदर
नाजुकशा ग कळ्या

वर्षाराणी भिजवीत जाते
चिंब रानावना
बहर खेळवी ऋतू गंधाचे
भुरळ वेडी मना

जरी काट्यांवर जगणे आहे
पहा गुलाबाचे
हासत रहाणे उमलत जाणे
धुंद गुलाबाचे

हिरव्या कऱ्या पानांवरती
हिरवाई मांडली
अत्तर कुपी ही दरवळलेली
कुणी कधी सांडली

एक गुलाब जो तुझ्या नि माझ्या
काळजात राहिला
किंचित लाजून खळाळलेला
तेंव्हा मी तो पाहिला

तू मी, मी तू, गुलाब संगे
मंद्र चांदणे होते
तुझे नि माझे ह्रदय जोडले
उधाणलेले होते

दि.१०/०८/२०२४
संध्याकाळी ०५.३४ वा.

(५९)
दाराशी निशिगंध

काय सांगतो उमलून आला
दाराशी निशिगंध
रोज रातीला प्रीत उमलू दे
गंध देत मधुछंद

हलक्या हलक्या झुळुकेसंगे
डोलत तो जातो
एक राग अनुराग मनातून
सांजेला गातो

काही उमलती कळ्या फुलूनी
काही अर्धोन्मीलित
मिचमिचणाऱ्या डोळ्यांनी त्या
ताज्या उत्फुल्लित

वाट पाहतो दाराशी का
उभा स्तब्ध राही
सुगंधात नाहलेत गुपचूप
गूज त्याच्या काही

आठवणींच्या तिन्ही सांजेला
रात उंबऱ्यात
सरता सरता पहाट येईल
झुलत अंबरात

तरीही मनातुन डोलत राहील
निशीगंध माझ्या
कथा दरवळतील तुझ्या नि माझ्या
मधुर मीलनाच्या

दि.११/०८/२०२४
दुपारी ०३.४७ वा.

(६०)
अत्तर फाया मनी राहणे

दरवळ माझा सोनचाफी रे
परिमळ असू दे राऊळी
अंगणातल्या झाडाखाली
ओसरीवरल्या जागुली

सुगंध येईल घरभर सारा
असेल मी की नसेल रे
धुंद क्षणांच्या बरसातीने
कणकण बरसून बसेल रे

पहा तिथे त्या देवळीतल्या
कोपऱ्यात मी दडलेली
आठवेल का तुला सख्या रे
प्रीत सोनेरी घडलेली

हलकी हलकी आठवणींची
झुळुक सोनेरी येताना
सुरभित होईल जीवन सारे
सोनचाफी मी होताना

बघ ना तुजला जमेल का मग
अत्तर बनवून मज ठेवणे
क्षण एकाकी क्षण गजबजले
अत्तर फाया मनी राहणे

दि.१७/०८/२०२४
रात्री ११.५४ वा.

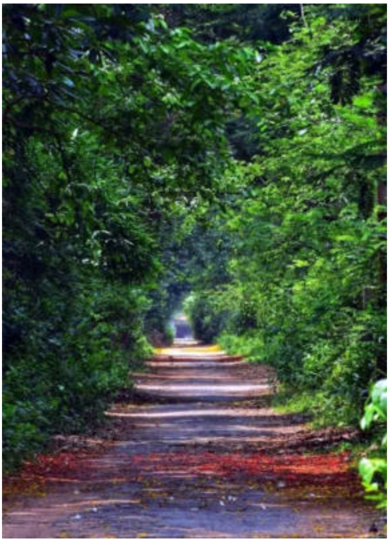

(६१)
चिंब ओल्या वाटेवरती

चिंब ओल्या वाटेवरती
मोती सांडलेले
बघ दवाचे थेंब चमचम
पल्लवीशी मांडलेले

स्पर्श ओले ओलीत्याचे
मेण वाटे मृत्तिका
गप्प होती जी उधाणली
काळजातून वृत्ती का

झाडे वेली डोलताना
थंड झुळुका वाहती
त्या गवतपात्या लाजुनी
प्रीतरंगी नाहती

डोकावून पाहे सविता
पावसाच्या अंगणी
इंद्रधनूच्या वाकलेल्या
त्या कमानी रंगणी

आज येतो गंध कोठून
मंद धुंद सारखा
त्या फुलांना त्या भुईला
होवो ना कधी पारखा

दि.२२/०८/२०२४
रात्री ११.४८ वा.

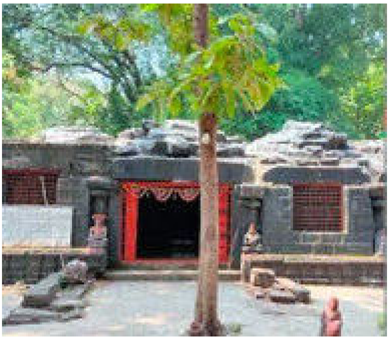

(६२)
स्मरता कमला वा उमाकांत

जीर्ण राऊळाच्या पायरीवर
सूर्यरश्मित सकाळ तेजाळताना
वाटते घ्यावे आशीष आता
मनात गाभारा उजाळताना

घंटानाद घुमो पंचक्रोशीत
निनादती सूर भक्तीमय ते
पाऊले वळती आरती घुमते
अंतःकरण हे शक्तीमय ते

देवाचा निवास जुनाच प्रवास
दरवळ सुवास धूप दीपाचा
मंद गंध जाय दूर सुगंध
सूर सुरेल भजनी गीताचा

कळस उभा गावात शोभा
मंदिर जुने ते श्रद्धा न जुनी
देवाची भक्ती अध्यात्म शक्ती
खूण पटविली अनादी कुणी

रोज रोज येथे किरणं झुकती
चरणसेवेला कधी न मुकती
मुक्ती मिळाया झिजवून काया
येरझाऱ्या चौऱ्याऐन्शी चुकती

यावे निवांत जरा प्रशांत
मनास करता लाटाही शांत
थांबते आस मोहाचा भास
स्मरता कमला वा उमाकांत

दि.२८/०८/२०२४
सकाळी ०९.३२ वा.

(६३)
ती शुभांगी पुष्पिका

पाहिले का गोड गुलाबी
हासणे फुलराण्यांचे
लीला परमेशाची लीली
सूर कोमल गाण्यांचे

अंग अंग कोमलांगी
ती शुभांगी पुष्पिका
कोष भरले मार्दवाचे
राहते पहा खुश ती का

एक सानू झुळुक येता
डोलते ती बोलते
आत दडल्या मूक भावा
जाणते कुणी खोल ते

उमलुनी जगणे कितीसे
सुकणे आहे ठरलेले
तरीही फुलवीत निज मनाला
सुमन अंगणी उरलेले

रंग स्पर्श नि गंध सारे
ओळखीचे वाटते
सौख्य वेडे त्या फुलांच्या
सुरभीतुन मज भेटते

दि.०१/०९/२०२४
सकाळी ०९.३८ वा.

(६४)
वर्षाराणीचे चित्र मोहक

पाऊस भरल्या आभाळाला
सपान रंगीत पडलं
भुईवर लाजून फुलाफुलांचं
गोड गुपित हे घडलं

उमलून आल्या कळ्या कोवळ्या
रंग अंगात भरले
लाल, गुलाबी, शुभ्र नि पिवळे
पोपटी गाणे उरले

एक एकटा वृक्ष पठारी
साक्षी होत डवरला
पानोपानी त्याच्याही मग
उत्साह किती हो भरला

अंथरलेली दुशाल मऊ ती
कुसुम पायघडी होते
स्पर्श मुलायम नेत्रसुखाची
अजोड मनघडी होते

आभाळाचे बरस बरसणे
कलिका लतांचे झुलणे
सुरभीनेही मंदमंदसे
आसमंतास भुलणे

नयनांमध्ये जरा भरावे
थेंब दवाचे लोभस
चित्र असे का कुणी काढले
वर्षाराणीचे मोहक

दि.०४/०९/२०२४
सकाळी ०९.५४ वा.

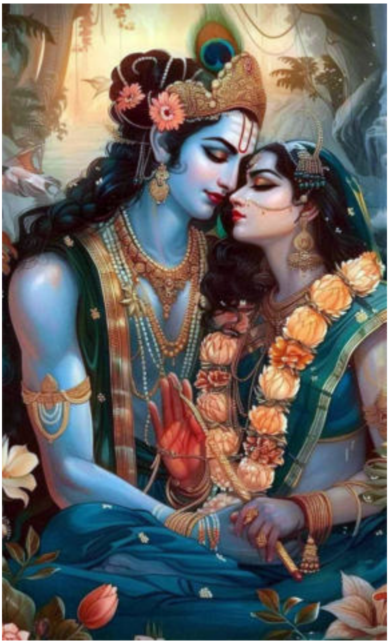

(६५)
मंजुवेणु स्वरबंध

मी तुझ्यात समरस तू माझ्यातून
श्रीरंगा मनभावना
देह आगळे हृदय एकरूप
कुणीच घेईल ठाव ना

मिटुनी लोचना रूप देखता
आत वेगळा श्याम मिळे
राधेसंगे एकरूप जो
कृष्ण सावळा धाम मिळे

हाती बासरी सुरांच्या सरी
ओढ ही कसली वरचेवरी
जन्म कोणते आदी अनादी
मीलन कसले हे भूवरी

श्वासांमधल्या लयीत आणि
गंधामधल्या गंधी तू
तुजविण नाही अन्य गोडी मज
छंदांमधल्या छंदी तू

ही प्रीतीची रीत कोणती
कसले हे अनुबंध
ऐकू येईल युगायुगातून
मंजुवेणु स्वरबंध

दि.०५/०९/२०२४
सकाळी ०९.१२ वा.

(६६)
ये ये गणेशा तू मंगलमूर्ती

तुझ्या आगमाची किती रे प्रतीक्षा
किती वाढवीशी मनाची तितीक्षा

कलाधिपती तू गणनायका रे
विद्यापती तू सुखदायका रे

उत्सव तुझा मन लुभावून जातो
चैतन्य ध्वज हा लहरून येतो

मोदक नि लाडू तुला पंचखाद्य
देवाधिदेव तू पूजेत आद्य

ये ये गणेशा तू मंगलमूर्ती
रे मोरया नित्य देतोस स्फूर्ती

प्रतिष्ठा तुझी प्राण फुंकून केली
लयाला तू विघ्ने नि दुरितेही नेली

सुघांधित उटी चंदनाची रुळावी
तुला केली मी प्रार्थना ती फळावी

दि. ०७/०९/२०२४
सायं. ०६.११ वा.
श्री गणेश चतुर्थी

(६७)
पार्वतीचा बाळ मी

अंगापेक्षा बोंगा माझा मोऽऽऽदक मोठ्ठा
शक्तिमान आहे समजू नका मला छोट्टा

पार्वतीचा बाळ मी लाडका गणेशा
म्हणतात देव सारे आदी गुणेशा

उंदरावर स्वारी माझी भराभरा फिरे
आईसाठी पृथ्वीही कमी मोल उरे

विघ्नांचा उडवतो अस्सा मी धुव्वा
संकट नाशक आहे गणु बुवा

पाहताच मोदकाला राहवत नाही
खाण्यासाठी धरेवर दहा दिस राही

केशराच्या सुगंधात खोबऱ्याचा कीस
मोदकाविना हो माझा जीव कासावीस

आलो आहे करा माझे लाड कोड खूप
गोडधोड देता देईन सुख मी अनूप

दि.०८/०९/२०२४
सकाळी ०९.४९ वा.

(६८)
हे गणेशा आशीषा दे

मंडपातून गणपतीच्या
दरवळे रस भक्तीचा
तू गणेशा ईश आहेस
शक्तीसवे बघ युक्तीचा

उदर भरते मोदकांनी
आवडती लाडू बहु
वाजती वाजंत्री ताशे
गर्जतीही दिशा चहू

सरळ सोंड नि भालचंद्रा
तिलक शोभे चंदनी
हार बहु तुज भूषणेही
बाळगोपाळ अंगणी

धूप दीपाच्या सुवासी
मंद गंधी धुंद तू
जपकुसुम अन रक्तपुष्पांच्या
परागी कुंद तू

घर कसे उजळून जाते
आपल्या येण्यासवे
हे गणेशा आशीषा दे
क्षणक्षणी माझ्यासवे

दि.१४/०९/२०२४
सकाळी १०.२९ वा.

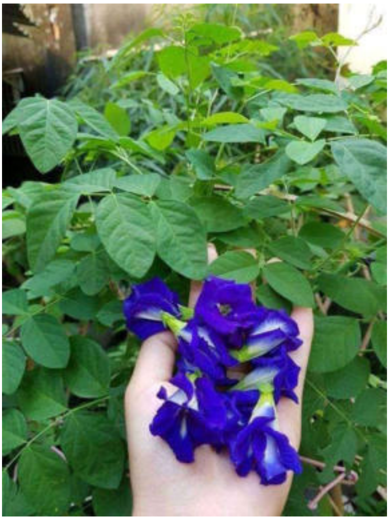

(६९)
गोकर्णाच्या निळ्या जांभळ्या

गोकर्णाच्या निळ्या जांभळ्या
ताज्या तवेल्या फुलांनो
वेलीवरूनी खुडले जाऊन
जरा विसावा फुलांनो

शिवलिंगावर अर्पित होण्या
उत्सुक कोमल काया
नसेल परिमळ तरीही भक्तीचा
सुगंध भरला फाया

कशास तुम्ही हिरमुसता हो
रंग किती देखणा
नसेल गंध परि प्रिय कुणा तुम्ही
स्वये शिवा देख ना

उमलून सारे जीवित व्हावे
सार्थक जर पिंडीवर
जगणे याहून असेल कैसे
सांगा हो अति सुंदर

भूतली येता कैलासाची
सफर तुम्हा लाभते
शिव सान्निध्ये जन्मच नाही
मरण सार्थ लागते

दि.२३/०९/२०२४
सकाळी ०९.२१ वा.

(७०)
गुच्छ मोहिनी

गुच्छ फुलांचे म्हणू तुम्हां की
भावभावना मनीच्या
जन्मासंगे अवतरता तुम्ही
खुणा जणू गतजन्मीच्या

रंग धवल कधी रंग निराळे
आकाशाशी भिडणारे
परागतंतू जणू कामना
अवकाशातून उडणारे

बीज कोठले संचित ठरते
भूमिखाली कर्माच्या
फलित होऊनी भोग भोगणे
कर्तव्याच्या धर्माच्या

गतकाळाची भूमी होईल
आधाराला पायाशी
कर्म रेखणे वर्तमान जो
भविष्य घडे आकाशाशी

सारे सारे परस्परांशी
जुळले जातील अफलातून
गुच्छ मोहिनी जीवन ठरतील
सुगंध पसरून मग आतून

दि.२५/०९/२०२४
सकाळी ०९.३२ वा.

(७१)
घडते नवेच काही

प्रीतीत मोगऱ्याचा
गजरा फुलून आला
पाहून भाव वेडे
परिमळ खुलून गेला

होती कळी कळी जी
उमलून फुल झाली
दडल्या मनात खोल
प्रेमास जाग आली

गालात हासलेल्या
अवखळ खळ्या स्मराव्या
वाऱ्यासवे बटा त्या
उडत्या करी धराव्या

कानात डूल हलती
करती मला इशारे
बदलून कैशा जाती
आता अशा दिशा रे

घडते नवेच काही
प्रणयास जाग येते
रती कामदेव हृदयी
मोहून बाग होते

प्रीतीत चार हात
दूर नसतो कधीच स्वर्ग
प्रेमात सत्त्व भाव
सकारतील सर्ग

दि.२१/१०/२०२४
उत्तररात्री ०१.०० वा.

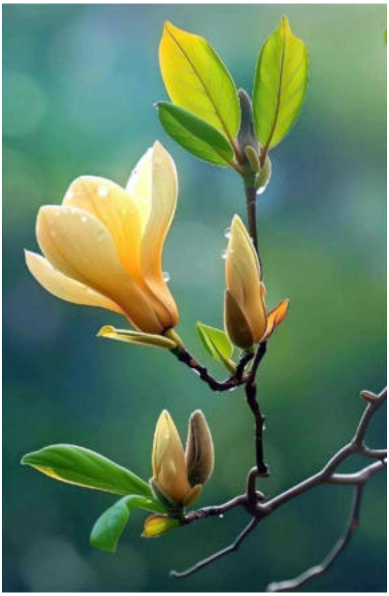

(७२)
सोनचाफ्या गंधबेड्या

सोनचाफ्या काय झाले ना कळताना
पावसाचे अंग झाले उमलताना

एक टोक फांदीवरले का गहिवरले
पान पान आठवांनी का थरथरले

एक गेला पानगळतीचा ऋतू जो
आसवांनी सांडला होता उतू जो

एकटा फांद्यासवे जगताच आला
बागडून मधुमास बहरा धुंद झाला

पल्लवांच्या विभ्रमांना रंग आले
कोवळाले नवनवाले कोंब आले

डोकवून आल्या कळ्या ज्या हासऱ्याशा
अन फुलांच्या हिंदोळी झुलल्या जराशा

पावसाने चुंबिले त्या पाकळीला
उमटूनी आल्या दवांच्या त्या खळीला

सोनचाफ्या लाजणाऱ्या लाजवेड्या
बांधती आम्हा तुझ्या रे गंधबेड्या

दि.२२/१०/२०२४
रात्री ०८.३७ वा.

(७३)
दिवाळीच्या आठवणी

आला सण दिवाळीचा
उत्सव हा प्रकाशाचा
घरोघरी दीप लावू
महोत्सव हा तेजाचा

दारी सडा नि रांगोळी
अभ्यंगाच्या हो अंघोळी
फराळाची रेलचेल
जोडी पुरणाची पोळी

नव्या वस्त्रांचा सुवास
उटण्याचा धुंद वास
पूजा देवांची आरास
स्मृती दिवाळीच्या खास

चिल्लया पिल्लयांची धमाल
फटाक्यांची ती कमाल
रंग नभातून लाल
रोषणाई बेमिसाल

भेटीगाठी प्रेमभऱ्या
मीलनाच्या ओढी खऱ्या
लाडू करंज्या साटोऱ्या
दीपावलीच्या पेटोऱ्या

अशी येते दीपावली
दिव्या दिव्यांची अवली
लक्ष्मी कांचन पावली
पाडवा भाऊबीज भली

दिवाळीच्या आठवणी
मना कुठे पाठवणी
काळजात साठवणी
डोळ्यातून दाटवणी

एक दिवा तेवतो जो
काळजात राहतो जो
झरा माया वाहतो जो
वाट माझी पाहतो तो

दि.२३/१०/२०२४
रात्री ११.४३ वा.

लेखिकेचा परिचय

- **डॉ. मंजूषा पंढरीनाथ कुलकर्णी,**

  पीएच. डी. (संस्कृत), नेट (संस्कृत), सेट (शिक्षणशास्त्र), एम.ए. (संस्कृत), एम.एड., राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ (महाराष्ट्र शासन, भारत) (सहाय्यक प्राध्यापक – संस्कृत)

  २३१ समर्थ अलंकार, सदनिका क्र. २, कवितांच्या बागेसमोर, विठ्ठल रुक्मिणी मंदिराजवळ, ज्योतीनगर, छ. संभाजीनगर – ४०० ००५

  ई–मेल : dr.manjushak@gmail.com

  मोबाइल : + ९१ ९८२२८ ३९४९१ । व्हाट्सएप; +९१ ९०८२१ ६१५२४

सध्या :

- **प्रशासकीय अधिकारी, मुख्यमंत्री कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई (महाराष्ट्र)** येथे राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ म्हणून कार्यरत.
- महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामध्ये राज्यात सर्वप्रथम स्थान अधिगत आणि राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ शासनसेवेमध्ये २२ वर्षांपासून कार्यरत.
- **संस्कृत सल्लागार मंडळाची सदस्य, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली. (https://sahitya-akademi.gov.in)**
- व्यापकदृष्ट्या मान्यताप्राप्त संस्कृत भाषातज्ज्ञ, **साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २०२० प्राप्त,** उच्च शिक्षणातील शैक्षणिक विचारवंत, उच्च प्रशंसित कवयित्री, लेखिका, संशोधक आणि वक्ता.
- तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी लिखित ''वैदिक साहित्याचा इतिहास'' (२६० पृष्ठे) या **मराठी पुस्तकाचा (साहित्य अकादमी पुरस्कृत) संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्याचा विशेष प्रतिष्ठेचा प्रकल्प** साहित्य अकादमीने प्रदान केला होता, जो पूर्णत्वाला जाऊन साहित्य अकादमीद्वारे अनुवाद प्रकाशित.
- आचार्य बाळाराव **सावरकर लिखित स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांच्या चरित्राच्या (अंदाजे २००० पृष्ठांच्या) ४ खंडांचा अत्यंत सन्मानाचा संस्कृत अनुवाद प्रकल्प** स्वातंत्र्यवीर सावरकर राष्ट्रीय स्मारक, मुंबई यांनी स्वाधीन केला आहे. त्यापैकी प्रथम खंडाचा अनुवाद पूर्ण झालेला असून प्रकाशनाच्या मार्गावर.

- गेल्या २५ वर्षांपासून, भाषा, साहित्य, संस्कृती, कला, नाटक, शिक्षण आणि भाषेशी संबंधित विधायक कार्याचा प्रसार करण्याच्या ध्येयाने प्रेरित अन् कार्यरत आहे.
- संस्कृतच्या प्राध्यापिका, वसंतराव नाईक शासकीय कला आणि सामाजिक शिक्षण संस्था, नागपूर.
- **महाराष्ट्र शासनाच्या पहिल्या पूर्णवेळ महिला भाषा संचालक आणि महाराष्ट्र राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोग, महाराष्ट्र शासनमध्ये प्रशासकीय अधिकारी** ह्या पदांवर कार्यभार सांभाळला.
- पुणे विद्यापीठातून पदवी आणि पदव्युत्तर शिक्षण पूर्ण केले
- तसेच पुण्यातील एसएनडीटी विद्यापीठामधून देखील बी.एड. आणि एम.एड. पूर्ण केले.
- एकाच वेळी पुणे विद्यापीठ आणि टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात अव्वल येण्याचा बहुमान मिळवला.
- MPSC वर्ग-एक परीक्षेमध्ये संस्कृत या विषयामध्ये सर्वप्रथम येण्याचा बहुमान
- विविध राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि परिसंवादांमध्ये अनेक शैक्षणिक शोधनिबंध सादर केले आणि अनेक प्रतिष्ठित पुरस्कार जिंकले.

लक्षणीय योगदान :

डॉ. मंजूषा या भाषा, कला, नाटक, संस्कृती, प्रशासन, साहित्य आणि शिक्षण या क्षेत्रांमध्ये अनेक बहुमुखी भूमिकांमध्ये योगदान देत आहेत. त्या संस्कृतमधील एक प्रसिद्ध प्राध्यापिका, एक प्रसिद्ध वक्ता, एक विचारशील प्रवचनकार, एक वाचक, एक उद्घोषक, एकल-कलाकार-नाट्यकलावंत/सादरकर्त्या, एक कवयित्री, एक संशोधक, एक लेखिका आणि अशा अनेक क्षेत्रांमध्ये नैपुण्य असलेल्या विदुषी आहेत.

गेल्या काही वर्षांमध्ये डॉ. मंजूषा यांनी भाषिक संशोधन, अनुवाद, भाषा आणि कोशविकास आणि भाषा धोरणाची निर्मिती अशा अनेक महत्त्वपूर्ण क्रियाकार्यांचे नेतृत्व केले आहे. शिक्षण, साहित्य, प्रशासन आणि संस्कृती या

क्षेत्रातील त्यांच्या अद्‌भुत योगदानाबद्दल त्यांना अनेक पुरस्कार आणि सन्मानचिन्हांनी सन्मानित करण्यात आले आहे.

डॉ. मंजूषा यांनी मराठी कवितेच्या क्षेत्रात जागतिक स्तरावर विश्वविक्रमधारक अशी एक अनोखी ओळख निर्माण केली आहे आणि चरित्र, कविता, ललित आणि तात्त्विक तसेच वैचारिक लेखन अशा सर्व संबंधित शैलींमध्ये त्या एक उत्कृष्ट आणि प्रथितयश लेखिका म्हणून चमकत आहेत.

प्रकाशमार्गा: हे पुस्तक डॉ. प्रकाश बाबा आमटे यांच्या चरित्राचा (मराठी भाषेतील) डॉ. मंजूषा यांनी केलेला संस्कृत अनुवाद आहे ज्याला २०२० वर्षातील साहित्य अकादमीच्या अनुवाद पुरस्काराने गौरविले गेले. डॉ. आमटे यांच्या या अद्‌भुत जीवनप्रवासाचा संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्यात डॉ. मंजूषा यशस्वी ठरल्या आहेत.

''साहित्यिक व्रत'' म्हणून गेल्या ६ वर्षांपासून, डॉ. मंजूषा रोज काव्यरचना रचत आहेत आणि प्रसारित करत आहेत. त्यानिमित्ताने मराठी कवितेतील 'हाय रेंज बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड' मध्ये जागतिक विक्रम केल्याबद्दल महाराष्ट्राचे माजी राज्यपाल श्री. भगतसिंग कोश्यारी जी यांच्या हस्ते डॉ. मंजूषा यांचा सत्कार झाला आहे.

प्रकाशित पुस्तके –

- डॉ. मंजूषा यांनी मराठी, संस्कृत आणि इतर भाषांमध्ये अनेक उत्तम पुस्तके लिहिली आहेत आणि त्यांचे पहिले पुस्तक 'विवाह संस्कार' २०१० या वर्षी प्रकाशित झाले. त्यानंतर डॉ. मंजूषा यांनी संस्कृतमधील इतर अनेक पुस्तके प्रकाशित केली आहेत ज्यामध्ये श्यामस्य माता, विवेकानंदस्य विचारसौंदर्यम्, वेदकालीन स्त्रीरत्नानि, स्मृतिवचनानि, स्मृतिप्रतिपादित न्याय:, विवेकरत्नानि, प्रकाशमार्गा : अशी अनेक पुस्तके संस्कृतमध्ये रचली व अनुवादित केलेली आहेत. तर 'प्राचीन भारतीय समाज', 'सूर्य शक्ती और मानव', 'कौटिलीय अर्थशास्त्र', 'स्मृतीग्रंथ – भाग १ और २' ही त्यांची हिंदी भाषेतील पाच पुस्तके प्रकाशित झाली आहेत.

  त्यांच्या मराठीतील पुस्तकांमध्ये अनमोल विचार ठेवा – नचिकेता (लेखांचा संग्रह), लावण्यखणी (मराठी लावणी गाण्यांचा संग्रह), कणखरबाणा राणी

अहिल्या (अहिल्याबाई होळकर यांचे चरित्र), मृद्‌गंध (ग्रामीण मराठी भाषेतील कवितांचा संग्रह), एक पाती गवताची (ललित लेखसंग्रह), प्रीतसुधा, आरसपाणी-जीवनगाणी (मानवी जीवनावरील कवितांचा संग्रह), गोड-गोड पापा (बालकवितांचा संग्रह), सर्ग-निसर्ग, संतोष, उत्कर्ष, पूर्वा, सृष्टीगंध, युगंधरा, सुख सुखाचं, पानापानातली कथा (निसर्गावरील कविता), नाथा पंढरीनाथा, ईश भाग्येश, निरव नमन (देवभक्तीपर), मंगेश, आंदण (प्रासंगिक), रूप-स्वरूप, श्रीरंग (राधाकृष्ण), अलवार, मधुश्री, सहा सोहळे (ऋतू), सुधांशु (चंद्र), दिव्यांतरी (सूर्य), बकुळफुले, अळुमाळु, सुरभी, कामिनी, फुललेलं मौन (फुलांवरील कविता), खाणाखुणा (पशु), वैष्णवी (पक्षी), नादश्रुती, श्वेता, शब्द तुझ्या नावाचे (तिच्यावरील प्रीत कविता), स्वामिनी, मृणालिनी (स्त्रीजीवन), प्रमिला (धरती-आकाश), लाघव वेळा (सकाळ-संध्याकाळ), मनमंदिरा, तेजशलाका, उदय, मंजुभारती, क्षणांचं देण, आयुष्याचं गाव (जीवनपर कविता), प्रियतमा शुभांगी, नेहा, सुधीर, दरवळ तुझे नि माझे (त्याच्यावरील प्रीत कविता), मन्मनी, इंदुमती, मंजुश्री, मानसी (ललितलेख), बोल बरवे, मनस्विनी, हृदयस्पर्शी (रसिक प्रतिक्रिया - कवीश्वर), प्रतिसाद, रसिकवरा, हृदयतरंग, अनुबंध (अन्य रसिक प्रतिक्रिया), गंधराणी (मिश्र कविता), श्रावणी (पाऊस कविता), उल्का (गझल), तेंव्हा (वेळा), नभ मोजताना (धरती-आकाश), जरा रेंगाळले (वाट), रंगतनु, कृष्णकांत (रंग), कविता माझी, लोभसवाणी (सर्वोत्कृष्ट कविता), कवडसा, मृण्मयी, अबोली, अनावर मना, मल्मली, अक्षरा, अनुरंग, नवी नवेली, मन ओथंबुन गेले, उमलवाट, (मिश्र कविता) मन मनुल्या (मन), सुखाचा किनारा (सुख-दुःख), आनंद गंधपाणी (गंध-सुगंध) यांचा समावेश आहे.

याशिवाय विज्ञानातील संस्कृत, स्मृती धारा भाग-१ आणि भाग २, चतुरंग, शोधामृत, संस्कृत मराठी उखाणे, गौरवगाथा सूर्याची, जीवनचिंतन, भावमंजूषा, विचारकणिका, वेदकालीन स्त्रीरत्ने आणि अणुविज्ञानातील झंझावात - डॉ. अनिल काकोडकर, प्राचीन भारतीय समाज. ही पुस्तके देखील प्रकाशित आहेत. त्यांचे मराठीमध्ये 'मंजु मंजिरी' आणि 'सर्ग निसर्ग' नावाने ऑडिओ कवितासंग्रहही प्रकाशित झालेले आहेत.

प्रकाशनाच्या वाटेवरील पुस्तके –

(मन) – वेध मनाचा, शब्द पाखरं, मन मोहरून माझे, (पशु–पक्षी – घरटे) स्पंदनरेषा, (नाती–गोती) – थांब जरा तू, (गंध–सुगंध) – दूर त्या तिथे, (स्त्रीजीवन) – उडण्या हे आभाळ, (चंद्र आणि लज्जा या भावनांवरील कविता) – घडते नवेच काही. (संस्कृत बाल काव्यसंग्रह) – बालमोदिनी, सुधा मूर्ती यांच्या 'तीन हजार टाके' या मराठी पुस्तकाचा संस्कृत अनुवाद – त्रिसहस्रसीवनम्, (संस्कृत अनुवाद) – मनुष्यः.

मिळालेले पुरस्कार :

पुरस्काराचे नाव आणि वर्ष –

- कोकण मराठी साहित्य परिषदेचा अत्यंत मानाचा २०२२–२३ चा ललित गद्य विभागातील द्वितीय क्रमांकाचा सौ. लक्ष्मीबाई व राजाभाऊ गवांदे पुरस्कार 'एक पाती गवताची' या ललितलेखसंग्रहास प्राप्त झाला आहे.
- शिक्षाश्री सन्मान – २०२४
- स्व. वा.ना. उत्पात स्मृती पुरस्कार – २०२३
- परळी भूषण पुरस्कार २०२३
- मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालय २०२३ पुरस्कार (गौरव गाथा सूर्याची साठी)
- संस्कृत भाषा सभा नाशिक, महाराष्ट्र तर्फे डॉ. व्ही. एम. गोगटे स्मृती पुरस्कार २०२३
- अखिल ब्राह्मण मध्यवर्ती संस्था, नाशिक २०२२ तर्फे सन्मान आणि सत्कार
- अखिल देशस्थ ऋग्वेदी ब्राह्मण मध्यवर्ती मंडळ, वडोदरा तर्फे ''साहित्य रत्न'' पुरस्कार २०२२
- सरस्वतीदेवी विद्या विकास ट्रस्ट पुरस्कार २०२२
- प्रेमचंद सन्मान २०२२
- अणुविज्ञानातील झंझावात : डॉ. अनिल काकोडकर – ३ राज्यस्तरीय पुरस्कार प्राप्त
- महात्मा फुले राज्यस्तरीय बाल–साहित्य पुरस्कार (महाराष्ट्र साहित्य प्रतिष्ठान) २०२१
- राज्यस्तरीय संत नामदेव चरित्र साहित्य पुरस्कार २०२०

- लेखक सुनील रंगराव देसाई राज्यस्तरीय बाल-साहित्य पुरस्कार २०२१
- संस्कृतसाठी साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २०२०
- राष्ट्रपती पुरस्कार विजेते दिवंगत व्ही.डी. सर्जे गुरुजी प्रतिष्ठानचा जीवन गौरव पुरस्कार २०१८
- पत्रकार उत्कर्ष समिती (मुंबई)चा राज्यस्तरिय आदर्श शिक्षक पुरस्कार २०२७
- शेतकरी शिक्षण प्रसारक मंडळ आष्टी जि. बीड (महाराष्ट्र) चा राज्यस्तरीय आदर्श पुरस्कार
- द्वारका प्रतिष्ठानचा राज्यस्तरीय सर्वोत्कृष्ट प्रशासक पुरस्कार
- गोस्वामी संत तुलसीदासकृत रामचरित मानस पुरस्कार २०२६
- राज्यस्तरीय दैनिक भास्कर महिला पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय लोकमत सखी सम्राज्ञी पुरस्कार २०१२
- दिल्ली संस्कृत अकादमी, अखिल भारतीय-नवोदित - संस्कृत कवि प्रतियोगिता पुरस्कार २०१२
- लोकमत माझी आई पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय महिला गौरव पुरस्कार २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव - संहितालेखन प्रथम पारितोषिक २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव - नाट्य द्वितीय पारितोषिक २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०१०
- S.N.D.T. महिला विद्यापीठ, सर्वतृतीया २००१
- मध्यप्रदेश संस्कृत अकादमी राष्ट्रीय निबंध रचना पुरस्कार १९९८
- महाराष्ट्र राज्यशासन संस्कृत प्राविण्य पुरस्कार १९९८

- **Digital Content :**

अ.क्र.	तपशील	लिंक
१	सखी सह्याद्री मुलाखत, दि. १०-१०-२०२४	https://www.facebook.com/share/v/FmEuAjAVeKGrunYB/?mibextid=WC7FNe
२	सोनाली नवांगुळ, डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमीचा अनुवादासाठी पुरस्कार	https://www.loksatta.com/pune-news/sonali-nawangul-dr-manjusha-ku-lakarni-sahitya-akademi-award-for-translation-akp-94- 2600116 ?utm_source =whatsapp_web & utm_medium =social& utm_campaign=socialshare buttons
३	''आपल्यालाच आपला प्रकाश होता आलं पाहिजे.'' साहित्य अकादमीचा पुरस्कार मिळाल्या नंतर मंजुश्री यांनी दिलेला हा संदेश आपल्या सर्वांसाठी साहित्य अकादमी पुरस्कार विजेत्या डॉ. मंजूषा कुलकर्णी MaxWoman वर.	https://youtu.be/Lqu-YF4G-rw
४	डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमी पुरस्कार	https://www.madhyamvruttseva.com/डॉ-मंजूषा-कुलकर्णी-यांचा/

५	महाराष्ट्राचे माननीय राज्यपाल यांचे ट्वीट	<https://twitter.com/mah a_governor/status/ @maha_governor 1439559856764030979 ?s=08 <https://twitter.com/mah a_governor/status/143955 9859536482304?s=08
६	संस्कृत भाषाव्रताचा सन्मान 'प्रकाशवाटा' या डॉ. प्रकाश आमटे यांच्या आत्मचरित्राचा संस्कृत अनुवाद डॉ. कुलकर्णी यांनी 'प्रकाशमार्गा:'	https://www.loksatta.com //lokrang/sahitya- akademi-award-for- translation-autobiography- of-prakash- amte-poet-prof-dr- manjusha-kulkarni- prakashwata-zws- 70-2612674/lite/ ?utm_source=whatsapp_ web&utm_medium=social& utm_campaign=socials harebuttons
७	https://mr.wikipedi a.org	https://mr.wikipedia.org/ wiki/मंजूषा_कुलकर्णी
८	प्रा.डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांचा महाराष्ट्र राज्याच्या मा. राज्यपालांच्या हस्ते अभिनव साहित्यिक विक्रम केल्याबद्दल सत्कार	https://youtu.be/ 6x7BRzz_seo

९	प्रशासक आणि संस्कृत विद्वान - डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्याशी भेट (डीडी न्यूजद्वारे)	https://youtu.be/ 7a5dNUZKnRk
१०	@MahaGovtMic	https://twitter.com MahaGovtMic/status 1476551366352924 672?s=08
११	कवयित्री डॉ.मंजूषा कुलकर्णी यांचा जागतिक काव्य विक्रम केल्याबद्दल राज्यपालांच्या हस्ते सत्कार 'साहित्यिक व संतांनी देश एकसूत्रात बांधला' भगतसिंह कोश्यारी	https://twitter.com/ InfoVidarbha/status/ 1418559733921816 580?s=20
१२	साहित्याच्या पारावर डॉ. मंजूषा कुलकर्णी सखी सह्याद्री - डीडी सह्याद्री दूरदर्शन मुंबई	https://youtu.be/ VEJcY4GX7tg
१३	सखी सह्याद्री	<https://youtu.be/IT LxInwuJc ; https:/ youtu.be/7a5dNUZKnRk
१४	खास कार्यक्रम / नवदुर्गासह डॉ.मंजूषा कुलकर्णी / नवरात्री स्पेशल / सकाळ मीडिया	https://youtu.be/ m1Ot_LzxI4k

१५	मनीषा नवपुते यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1266533350529198id=100015176343763&sfnsn=wiwspwa
१६	संजीव खानझोडे यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=4429100480484776 id=100001546044035 sfnsn=wiwspwa
१७	ऑडिओ अल्बम - ''सर्ग_निसर्ग'' ऑडिओ अल्बम - ''मंजुमंजिरी''	<https://vy6s8.app.goo.gl/NKnJ> https://vy6s8.app.goo.gl/A8Z5
१८	Special Screening of 100th Episode of Mann Ki Baat from Raj Bhavan	https://www.youtube.com/live/7-dyWQaLA?si=mid7qSf_HIM6WQ8q
१९	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग - १	https://youtu.be/TrNMBV_ysf8?feature=shared
२०	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग -२	https://youtu.be/NpvMk-Pu4dOs?si=typfHtOvNg-1hDXgT

सारांश :

- एकूण अनुभव (शैक्षणिक) : २२ वर्षे
- एकूण अनुभव (प्रशासकीय) : १३ + वर्षे
- व्याख्याने आणि भाषणे : १००० पेक्षा जास्त
- प्रवचने : ५०० हून अधिक
- शोधनिबंध प्रकाशित : १०० हून अधिक
- स्वलिखित पुस्तके (प्रकाशित) : १२१
- स्वलिखित पुस्तके (आगामी) : ११
- संशोधन प्रकाशने : १६
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत सहभाग (आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय आणि राज्यस्तरीय) : ४०
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत स्रोत-व्यक्ती / तज्ज्ञ म्हणून सहभाग : २०० हून अधिक
- पुरस्कार : २०० पेक्षा जास्त
- मिळालेल्या शिष्यवृत्ती : ९
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. पदवी प्राप्त विद्यार्थी : ०५
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. संशोधन कार्य सुरू असलेले विद्यार्थी : ०४

● ● ●